

Metodika predikce budoucích kvalifikačních potřeb

Predikce budoucích kvalifikačních potřeb trhu práce

OBSAH

OBSAH.....	2
Úvod.....	3
Charakteristika Ústeckého kraje	4
Ekonomický vývoj v Ústeckém kraji.....	4
HDP	4
Vývoj v odvětvích	6
Shrnutí	9
Situace na trhu práce v Ústeckém kraji	10
Zastoupení profesních tříd v Ústeckém kraji.....	14
Zaměstnanost ve vybraných odvětvích.....	15
Demografický vývoj.....	29
Školství	31
Očekávaný vývoj na trhu práce v rámci Ústeckého kraje	35
Metodika predikce budoucích kvalifikačních potřeb trhu práce	37
Sektorové studie.....	42
Návrh implementace metodiky predikce na reálném trhu práce.....	43
Závěr.....	47
Použité zkratky	48
Seznam grafů	49
Seznam tabulek.....	50
Seznam obrázků	51
Použité zdroje.....	52

Úvod

Predikce vývoje a změn na trhu práce a tudíž i kvalifikačních potřeb je jedním z významných nástrojů podpory fungování trhu práce v prostředí tržní ekonomiky. Řešení diskrepancí mezi kvalifikačními potřebami a trhem práce obvykle vyžaduje delší čas. Proto je důležité mít v dostatečném předstihu k dispozici informace o očekávaném vývoji v jednotlivých odvětvích, který podstatným způsobem ovlivní požadavky na kvalifikaci a množství pracovní síly.

Hlavním cílem předvídání změn na trhu práce a kvalifikačních potřeb je proto především ovlivňování budoucího vývoje nabídky a poptávky na trhu práce a poskytování včasných informací aktérům na trhu práce nezbytných pro jejich rozhodování.

Předvídání je pojímáno jako komplex činností, jejichž výsledkem jsou informace o budoucí situaci na trhu práce, vyhlídkách jeho účastníků, změnách v profesních nárocích apod. Předvídání zahrnuje kvalitativní odhady, expertizy postihující klíčové příčiny, souvislosti a jejich možné důsledky včetně kvalitativního posouzení možných ohrožení a rozvojových příležitostí.

Základní důvody pro predikci kvalifikačních potřeb na trhu práce, ze kterých vychází i potřeba vypracování metodiky pro tuto činnost, jsou následující:

- nutnost kontinuálního zvyšování konkurenceschopnosti vybraných regionů resp. celého národního hospodářství prostřednictvím dalšího vzdělávání pracovníků,
- potřeba schopnosti operativní reakce při odlivu velkých zaměstnavatelů a z toho vyplývající hromadné ztrátě pracovních míst,
- potřeba průběžného řešení nových situací, problémů a defektů na trhu práce v podobě např. cenové konkurence pracovních sil ze zemí v Asii nebo ve východní Evropě,
- nutnost schopnosti predikce možných rizik a příležitostí vyskytujících se na trhu práce zejména v podobě znalosti aktuálních technologických, ekonomických nebo jiných trendů, které ovlivňují a zasahují do dění na trhu práce.

V řadě zemí světa, jako je Kanada, Spojené státy, Francie, Německo, Velká Británie a Irsko je předvídání kvalifikačních potřeb již desítky let důležitou součástí služeb institucí trhu práce a slouží např. pro lepší směřování nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti, jako podklad pro přípravu a zpracování strategie rozvoje pracovního trhu i komplexního vzdělávacího systému nebo pro hodnocení kvality a možnost implementace případných změn v systémech dalšího vzdělávání. Využití poznatků a zkušeností ze systémů predikce vývoje a změn na trhu práce slouží také pro konzultační a poradenské činnosti úřadů práce (změny na trhu práce, jednotlivé aktuální trendy v dílčích profesních oborech apod.) nebo pro nastavení poptávky po nedostatkových profesích ze zahraničí (tzn. které chybějící profese bude nutné poptat mimo hranice lokálního trhu práce).

Navrhnuté kroky v rámci metodiky predikce budoucích kvalifikačních potřeb vč. použitých vstupních informací vychází a byly inspirovány především ze zkušeností získaných na trhu práce v Irsku. Samotná metodika byla vytvořena v rámci projektu CZ.1.07/3.2.06/03.0039 s názvem „Predikce budoucích kvalifikačních potřeb trhu práce“ s cílem vytvořit rámec pro možnou implementaci na reálném trhu práce, a to se zaměřením především na krajskou bázi Ústeckého kraje. Připravený materiál by měl v budoucnosti sloužit všem subjektům zapojeným dle charakteristiky své reálné činnosti do běhu a chodu trhu práce, tzn. jak úřadům práce a jednotlivým i sektorovým zaměstnavatelům v podobě podnikatelských subjektů na straně jedné, tak veřejné správě a vzdělávacím institucím (např. středním školám zapojeným do systému celoživotního vzdělávání) na straně druhé.

Charakteristika Ústeckého kraje

Jedním z hlavních určujících faktorů, který výrazným způsobem ovlivňuje efektivní fungování nebo naopak nefungování potřebných mechanismů a vazeb na trhu práce je celkový charakter oblasti, v rámci které daný trh práce existuje. Přesná analýza aktuálního stavu a rozbor hospodářské situace v rámci Ústeckého kraje jsou tak nezbytně nutné pro pochopení celkového kontextu a především pro získání relevantních dat o potřebách pro jednotlivá odvětví národního hospodářství, na jejichž základě lze následně zjistit aktuální kvalifikační potřeby daného trhu práce, jejich vývoj v minulých letech a především jejich predikci do let následujících.

Ekonomický vývoj v Ústeckém kraji

HDP

Hrubý domácí produkt (HDP) v přepočtu na 1 obyvatele kraje zaznamenal (na rozdíl od ostatních krajů) v období let 2006 - 2010 rostoucí tendenci, i když v posledních třech letech se meziroční růst zmírnil a v roce 2010 došlo téměř ke stagnaci. V mezikrajském srovnání se pozice Ústeckého kraje v posledních dvou letech zlepšila posunutím z jedenácté příčky na osmou.

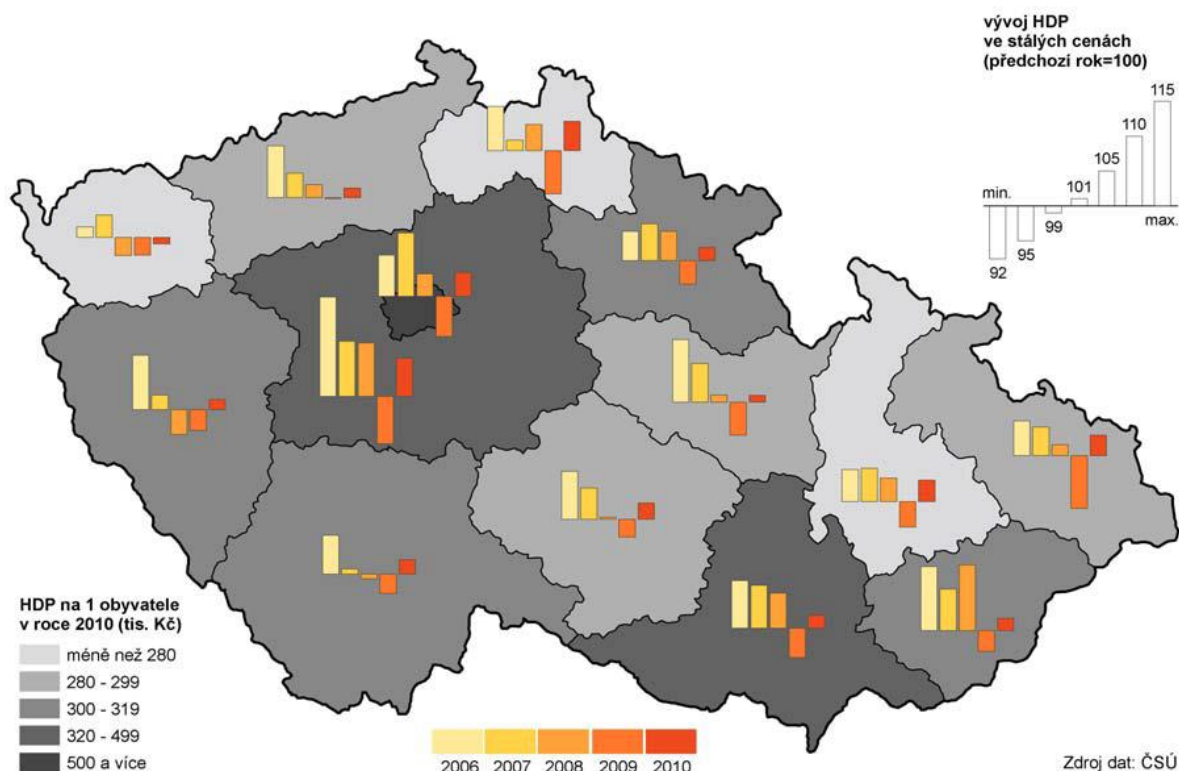
Ve struktuře hrubé přidané hodnoty (HPH) mají rozhodující podíl výrobní odvětví, nejvyšší podíl byl dosažen v roce 2006 (52,1 %), potom se postupně mírně snižoval na 49,8 % v roce 2009 a v posledním sledovaném roce opět mírně vzrostl na 50,1 % z celkového HPH. Podíl tržních služeb představoval v roce 2010 hodnotu 31,3 %, meziročně mírně poklesl (o 0,4 p.b.), ale proti roku 2006 se zvýšil o 1,8 p.b. Navýšení o 0,3 p.b. jak proti roku 2009, tak proti roku 2006, zaznamenaly rovněž netržní služby a v roce 2010 se na HPH kraje podílely 18,7 %.

Po hospodářských problémech, které se projevily ve snížené míře investování v letech 2008 a 2009 (27,4, resp. 27 % z hodnoty HDP), směřovalo v roce 2010 v kraji do tvorby hrubého fixního kapitálu (THFK) rekordních 35,2 % HDP kraje.

Na celkové tvorbě hrubého fixního kapitálu České republiky se v roce 2010 Ústecký kraj podílel 9,5 % a v mezikrajském srovnání byl jeho podíl třetí nejvyšší (zlepšení pozice proti roku 2009 o dvě příčky).

Zdroj: Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje Ústeckého kraje v roce 2011, srpen 2012 (str. 28)

Regionální hrubý domácí produkt v krajích v letech 2006 až 2010

Obrázek 1 Regionální HDP v krajích 2006 - 2010

Ekonomická aktivita

Míra ekonomické aktivity, vyjadřující podíl pracovní síly na počtu všech osob starších 15 let, se během roku 2011 zvýšila jen nepatrně a dosahovala 57,6 % (tj. o 0,1 p.b. více než v roce 2010). Proti roku 2006 je tak míra ekonomické aktivity zhruba o 3 p.b. nižší. Odlišně se v roce 2011 vyvíjela opět míra ekonomické aktivity podle pohlaví. Výrazně vyšší hodnota u mužů (67,8 %) zaznamenala již podruhé za sebou meziroční pokles o 0,3 p.b., u žen se naopak hodnota tohoto ukazatele zvýšila o 0,4 p.b. Zdroj: Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje Ústeckého kraje v roce 2011, srpen 2012 (str. 16)

Investice do vědy a výzkumu patří k důležitým faktorům zvyšování produktivity, zaměstnanosti, zajištění ekonomické konkurenceschopnosti, udržitelného rozvoje a sociální soudržnosti. Celkové výdaje v Ústeckém kraji se postupně zvyšovaly až do roku 2008, v roce 2009 meziročně poklesly o 19,3 %, ale v roce 2010 se opět zvýšily na 696 mil. Kč (tj. o 6,7 %). Na celkovém objemu prostředků na vývoj a výzkum se mzdové náklady v kraji podílely v průměru 44 %, v roce 2010 to bylo 46,7 % (meziroční nárůst 1,6 p.b.). Celkový objem mzdových prostředků se meziročně zvýšil o 10,5 %.

Počet zaměstnanců meziročně rovněž vzrostl, a to o 4,5 % na celkových 769 osob, z toho bylo 385 výzkumných pracovníků. Zdroj: Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje Ústeckého kraje v roce 2011, srpen 2012 (str. 29)

Vývoj v odvětvích

Zemědělství

Výměra obhospodařované zemědělské i orné půdy v Ústeckém kraji se v posledních třech letech snižuje. Výraznější pokles u orné půdy dokazuje klesající trend podílu obhospodařované orné půdy na celkové výměře obhospodařované zemědělské půdy, tzv. procento zornění, které se od roku 2006 snížilo o 1,4 p. b., v posledních dvou letech se ustálilo na hodnotě 69,7 %. Proti republikovému průměru je nižší o 2,1 p.b.

V Ústeckém kraji, stejně jako v celé České republice, pokračoval pokles stavů hospodářských zvířat. V porovnání s rokem 2006 se nejvýrazněji projevil u prasat o 16,2 %, a to i přes meziroční nárůst v posledních dvou letech (o 37,1 % v roce 2010 a o 20,3 % v roce 2011). O 12,1 % se proti roku 2006 snížily stavy drůbeže, nejnižší pokles byl zaznamenán u stavu skotu (o 8,4 %). Produkce živočišné výroby měla až do roku 2008 rostoucí tendenci jak u masa, tak i u mléka. Pokles v následujících dvou letech byl ovlivněn probíhající recesí.

V roce 2009 došlo, stejně jako ve všech krajích republiky, ke snížení zemědělské produkce. Ústecký kraj patřil k 10 krajům, kde byla produkce na hektar zemědělské půdy nejnižší za posledních 5 let. Meziročně poklesla celková produkce o více než pětinu a na jejím poklesu se podílela jak podprůměrná sklizeň, tak i snížení živočišné produkce. V roce 2010 v Ústeckém kraji, stejně jako ve všech ostatních krajích, vzrostla rostlinná produkce, která ve všech krajích s výjimkou Ústeckého kraje pokryla výpadek živočišné produkce. Celková zemědělská produkce v kraji tak byla vlivem nižší živočišné produkce a výrazného poklesu produkce zemědělských služeb meziročně nižší o 37,5 mil. Kč (o 0,7 %). Objem celkové produkce na hektar nedosáhl v roce 2010 úrovně let 2007 a 2008.

Zdroj: Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje Ústeckého kraje v roce 2011, srpen 2012 (str. 32 - 34)

Lesnictví

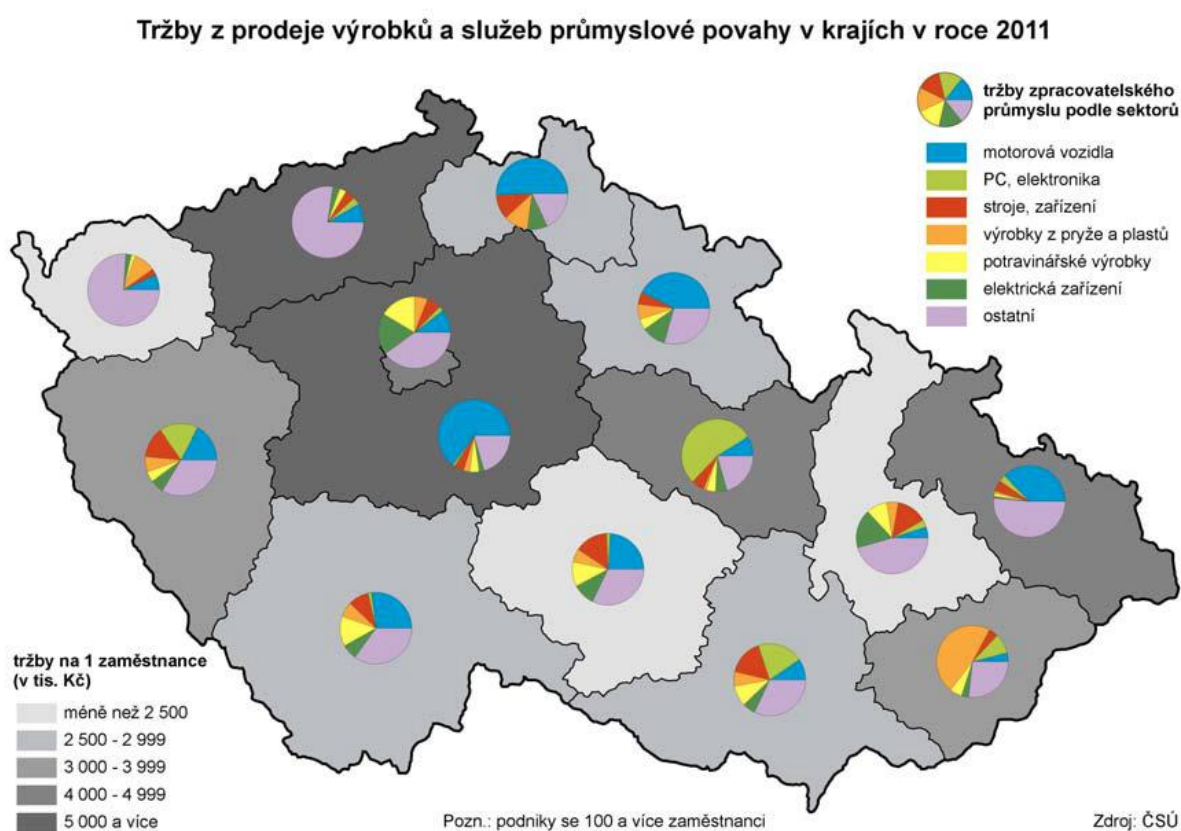
Dlouhodobým pozitivním jevem v Ústeckém kraji je postupné rozšiřování lesních porostů. Od roku 2006 se rozloha lesa v kraji zvýšila téměř o 2,7 tisíce hektarů a její podíl na celkové výměře kraje vzrostl na 30,3 %, tzn. o 0,5 p. b., přesto však podíl lesů Ústeckého kraje je 3,4 p.b. pod celorepublikovým průměrem. Zlepšující se trend potvrzuje i zvyšování ploch zalesnění; v roce 2011 bylo zalesněno 1 821 ha (s více než 65 % převahou jehličnanů). V porovnání s rokem 2006 se výměra zalesňovaných ploch v kraji zvýšila v posledním roce téměř o 23 %. Zvyšování zásoby dřeva je patrné i z následujícího grafu a je vidět, že k němu dochází ve všech okresech kraje.

Zdroj: Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje Ústeckého kraje v roce 2011, srpen 2012 (str. 34)

Průmysl

Průmysl v Ústeckém kraji byl stejně jako celá Česká republika zasažen ekonomickým zpomalením, v roce 2009 poklesly tržby za prodej vlastních výrobků a služeb průmyslové povahy (v běžných cenách) ve velkých podnicích sídlících v Ústeckém kraji o 8,4 p.b. výrazněji než v ČR. Tento pokles byl doprovázen poklesem počtu pracovníků, který byl o 0,9 p.b. vyšší než v ČR.

V důsledku tohoto poklesu pracovníků vzrostla průměrná mzda v průmyslu dokonce o 1 p.b. více než v ČR jako celku. Z následujícího grafu je patrné, že v roce 2010 dochází k oživení, které se projevilo v nárůstu tržeb, který byl o 8,2 p.b. vyšší než v ČR; rovněž zvýšení produktivity práce v kraji bylo nad celorepublikovou úrovní, a to o 11,2 p.b. I přes tento pozitivní vývoj však tržby v průmyslu nedosáhly úrovně roku 2008 a byly v kraji o 6,5 % nižší, v ČR o 3,6 %. V roce 2011 se tržby za prodej vlastních výrobků a služeb průmyslové povahy dostaly v Ústeckém kraji nad úroveň roku 2008, a to i přesto, že meziroční nárůst byl nižší než v roce předchozím. V porovnání s vývojem v celé ČR byl však růst v kraji o 2,8 p.b. rychlejší. Meziroční nárůst zaznamenal ve velkých průmyslových podnicích rovněž nárůst počtu pracovníků i výše průměrné mzdy, u obou ukazatelů byl růst pomalejší než ukazoval celorepublikový průměr (-2,6 % u pracovníků a -1,5 % u mezd). Rekordní úroveň (6 019 tis. Kč) dosáhla v kraji produktivita práce a byla již druhým rokem nejvyšší mezi kraji. Meziroční nárůst byl v kraji o 5,5 p.b. vyšší než za celou Českou republiku.

Obrázek 2 Tržby z prodeje výrobků a služeb průmyslové povahy

Zdroj: Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje Ústeckého kraje v roce 2011, srpen 2012 (str. 35 - 36)

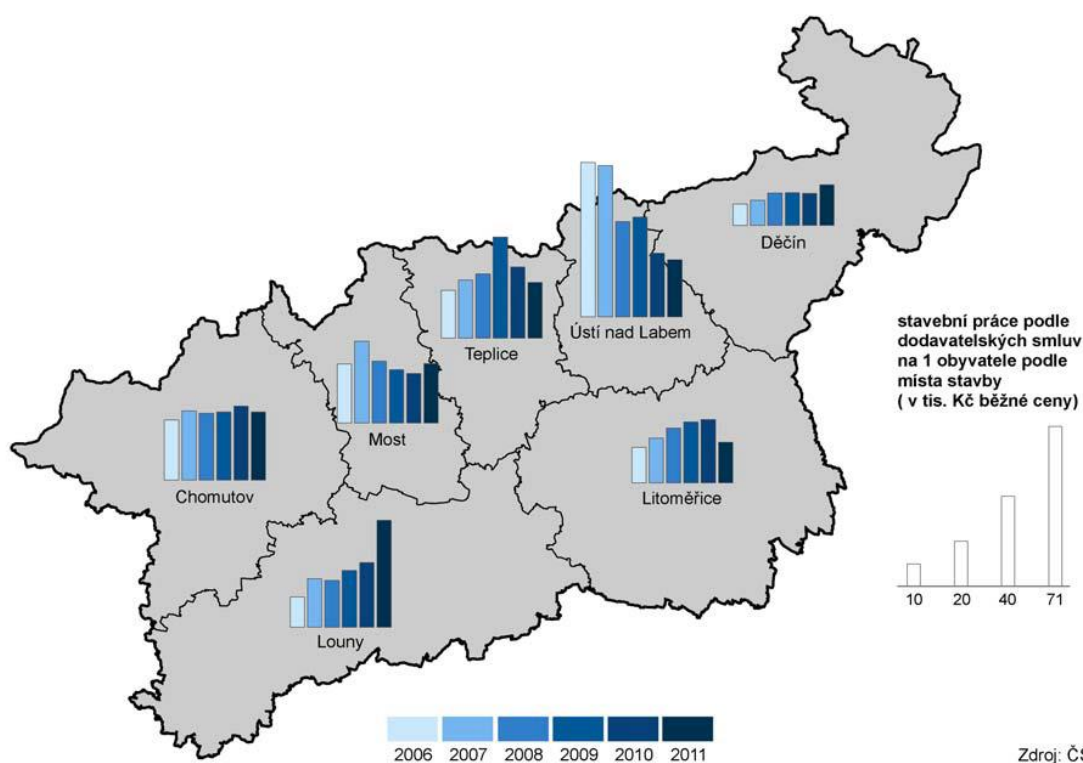
Stavebnictví

Základní stavební výroba (ZSV) v podnicích se sídlem v Ústeckém kraji (s 50 a více zaměstnanci) rostla do roku 2009, v roce 2010 se meziročně snížila o 17,7 % (v ČR o 7,3 %), ke zmíněnému snížení došlo ještě v dalších 9 regionech republiky. Tento pokles stavební výroby byl navíc doprovázen poklesem počtu zaměstnanců v kraji o 10,7 % (v ČR o 3,6 %), což se projevilo v relativním zvýšení průměrné mzdy (UK +2,3 %, ČR +2,4 %). Příznivé nejsou ani výsledky roku 2011, jak v Ústeckém kraji, tak ve většině krajů (s výjimkou Kraje Vysočina a Moravskoslezského kraje). Meziročně se v kraji snížila ZSV o 9,6 %, v ČR o 8,4 %, pokračoval i pokles počtu pracovníků

ve stavebních podnicích s 50 a více zaměstnanci (UK -8,9 %, ČR -6,7 %). V Ústeckém kraji na rozdíl od ČR poklesla v roce 2011 průměrná mzda, a to o 6,7 % (ČR +1,5 %). Produktivita práce ze ZSV v kraji byla v roce 2011 nad celorepublikovým průměrem o 211 tis. Kč (o 11,9 %) a v porovnání s ostatními kraji zaujímal druhou nejvyšší příčku, a to i přesto, že byla jedním z deseti krajů, kde došlo meziročně k poklesu.

Na jednoho pracovníka ve stavebnictví připadlo v roce 2011 v Ústeckém kraji 1 977 tis. Kč b.c., tj. o 16 tis. Kč (o 0,8 %) méně než v roce předchozím. Na celkovém poklesu stavební výroby se stejně jako v předcházejícím roce nejvíce podílelo jak inženýrské stavitelství (UK -11,6 %, ČR -12,5 %), tak i pozemní stavitelství (UK -10,3 %, ČR -4,7 %). Stavební aktivita klesá. Objem stavebních prací v Ústeckém kraji v posledních dvou letech postupně klesá. Proti roku 2009, kdy stavební práce v tuzemsku dosáhly v kraji největšího objemu (26 129 mil. Kč), se v následujícím roce snížily o 12,1%, z toho pro veřejné zadavatele téměř o dvě pětiny. Meziroční pokles v roce 2011 byl mírnější jak u staveb celkem (o 1,6 %), tak i pro veřejné zadavatele (o 10,9 %).

Stavební práce v okresech Ústeckého kraje v letech 2006 až 2011

Obrázek 3 Stavební práce v okresech Ústeckého kraje

Již čtvrtý rok pokračoval v kraji pokles počtu zahájené výstavby bytů. V roce 2011 začala stavba 1197 bytů, což znamenalo meziroční pokles o 1,9 % (v ČR 2,1 %), tento pokles byl jak v kraji, tak v celé ČR nižší než v předchozích letech. Přesto, že měl počet zahájených bytů v kraji sestupnou tendenci, zůstává i tak počet zahájených bytů nad úrovní roku 2003, kdy byla zahájena stavba nejmenšího počtu bytů (1 129) v posledních letech.

Hlavním důvodem meziročního poklesu v roce 2011 bylo snížení počtu zahájených bytů v bytových domech (o 14,3 %, tj. 8 bytů) a v domovech - penziencech a domovech pro seniory (o 33,3 %, tj. 2 byty). Poklesla rovněž výstavba bytů v rodinných domech (o 6,3 %, tj. 52 bytů). Počet zahájených bytů na tisíc obyvatel Ústeckého kraje je v mezikrajském srovnání dlouhodobě nejnižší. V roce 2011 dosáhl v kraji hodnoty 1,44 a byl nejnižší ve sledovaném období. Proti republikovému průměru byl nižší o 1,18 bytu.

Zdroj: Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje Ústeckého kraje v roce 2011, srpen 2012 (str. 37 - 39)

Cestovní ruch

V roce 2011 došlo k oživení v cestovní oblasti i v Ústeckém kraji. Meziročně vzrostl počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních kraje o 47,4 tisíc, tj. o 16,4 %, proti nejvyšší dosažené úrovni roku 2006 však byl o 14,1 % (o 55,5 tis.) nižší.

Na celkovém poklesu proti nejúspěšnějšímu roku 2006 se nejvíce podílel výpadek zahraničních hostů (pokles o 27 %, tj. 45,3 tisíc hostů). Výsledky roku 2011 však signalizují zlepšení i v této kategorii, když počet zahraničních hostů vzrostl proti roku 2010 téměř o čtvrtinu. K celkovému nárůstu výrazně přispěl i počet českých hostů, který se zvýšil o 12,1 %, tj. o 23,3 tisíc, proti roku 2006 je však stále ještě nižší, a to o 4,5 %, tj. o 10,2 tisíc hostů. Podíl Čechů v roce 2011 představoval téměř 64 % všech hostů v ubytovacích zařízeních kraje, jejich význam dlouhodobě posiloval až do roku 2009, v posledních dvou letech však meziročně částečně klesal.

Zdroj: Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje Ústeckého kraje v roce 2011, srpen 2012 (str. 41)

Shrnutí

HDP v Ústeckém kraji mělo po celou dobu (na rozdíl od ostatních krajů) mírně rostoucí tendenci, i když v posledních třech letech se meziroční nárůst zmírnil. V roce 2010 došlo téměř ke stagnaci. Ve struktuře hrubé přidané hodnoty (HPH) mají rozhodující podíl výrobní odvětví.

- ✓ V roce 2010 došlo k nejvyššímu meziročnímu nárůstu tvorby hrubého fixního kapitálu mezi kraji.
- ✓ V roce 2009 byla zemědělská produkce na hektar zemědělské půdy v kraji nejnižší za posledních 5 let, v roce 2010 došlo k mírnému nárůstu. Zemědělská produkce v absolutním vyjádření byla však v roce 2010 nejnižší za posledních 5 let, a to v důsledku výpadku živočišné výroby, který nepokryla jako v ostatních krajích vyšší rostlinná produkce. Pokles byl jediný v republice.
- ✓ V roce 2011 vzrostly tržby velkých průmyslových podniků nad úroveň roku 2008. Meziroční nárůst zaznamenal rovněž počet pracovníků i výše průměrné mzdy. Rekordní úroveň dosáhla v kraji produktivita práce a byla již druhým rokem nejvyšší mezi kraji.
- ✓ V Ústeckém kraji (obdobně jako ve většině krajů) pokračoval pokles základní stavební výroby (ZSV) v podnicích se sídlem v Ústeckém kraji (s 50 a více zaměstnanci). Byl doprovázen snížením počtu pracovníků a rovněž poklesem průměrné mzdy. Produktivita práce ze ZSV byla v kraji i přes mírný meziroční pokles nad republikovou úrovní a byla druhá nejvyšší mezi kraji.
- ✓ I v roce 2011 pokračoval v kraji pokles počtu nově zahájených bytů, a to jak u bytových domů, v domovech - penziencech a domovech pro seniory, tak i u bytů v rodinných domech.

- ✓ Ústecký kraj byl v roce 2011 jediným krajem, kde došlo k meziročnímu nárůstu počtu dokončených bytů. I přes tento pozitivní vývoj zůstává relativní ukazatel - počet dokončených bytů na tisíc obyvatel kraje dlouhodobě nejnižší v porovnání s ostatními kraji i s republikovým průměrem.
- ✓ V roce 2011 došlo k oživení v cestovní oblasti i v Ústeckém kraji. Meziročně vzrostl jak počet hostů, tak kapacita hromadných ubytovacích zařízení.

Zdroj: Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje Ústeckého kraje v roce 2011, srpen 2012 (str. 7)

Situace na trhu práce v Ústeckém kraji

Předvídání kvalifikačních potřeb hledá souvislosti mezi trendy v ekonomice a požadavky na profese a snaží se tak dávat včasné informace o tom, jaké pracovníky, s jakou kvalifikací a v jakých počtech budeme v příštích letech potřebovat. Rovněž hodnotí, kdo najde na trhu práce kvalitní uplatnění. Zdroj: Národní observatoř zaměstnanosti a vzdělávání, Předvídání kvalifikačních potřeb trhu práce, 2009 (str. 7)

Během let 2003-2008 rostla česká ekonomika stabilně a velmi rychle a její tempo růstu předběhlo růst zemí EU-15 více než dvojnásobně. Masivní příliv zahraničních investic vedl ke vzniku 140 tisíc nových pracovních míst, významnou měrou se na tom podílel zpracovatelský průmysl. Ten v roce 2008 dosáhl v ČR nejvyššího podílu na celkové zaměstnanosti ze všech členských zemí EU.

Obdobný vývoj byl rovněž v Ústeckém kraji. V následujících kapitolách se budeme věnovat aktuálnímu stavu zaměstnanosti a nezaměstnanosti v Ústeckém kraji.

Ústecký kraj byl v nedávné minulosti specializován především na povrchovou těžbu, která velmi silně pozměnila ráz a strukturu krajiny. V současné době se kraj ubírá k odvětví energetiky, strojírenství, chemického (např. Litvínov) a potravinářského průmyslu (např. Ústí nad Labem). Těžba uhlí však stále zůstává v popředí. Oblast Loun a Litoměřic (oblast Poohří a Polabí) je spíše zemědělská a je proslulá pěstováním chmele, dále pak ovoce a zeleniny. Sféra služeb je v Ústeckém kraji o něco slaběji vyvinuta, ale v poslední době i zde její podíl narůstá. Ekonomika kraje je díky poklesu těžby hnědého uhlí a celkového útlumu hospodářství postižena vysokou nezaměstnaností, společně s Ostravskem je zde situace nejnepríznivější v zemi. Mzdy jsou oproti průměru státu také nižší.

Silné stránky regionu:

- výhodná geografická poloha mezi Prahou a Saskem,
- převážně průmyslová aglomerace s vybudovanou energetickou a vodohospodářskou infrastrukturou,
- rozsáhlá nabídka volných výrobních budov a ploch,
- možnosti zahraničních investic v regionu s prokázaným zvýšením produktivity,
- tradice průmyslové výroby,
- velké množství volných ploch bez infrastruktury (15 000 ha po rekultivacích),
- propojení center uvnitř regionu,
- nízké náklady na pracovní sílu,

- průchod tranzitního plynovodu a dostatečná kapacita u vysokotlakých plynovodů pro rozvoj.

Slabé stránky regionu:

- přetrvávající nezaměstnanost, která patří k nejvyšším v České republice, s tím spojená kriminalita a problémy s nepřízpůsobivými občany,
- staré ekologické zátěže způsobené zejména důlní činností (nyní probíhá rozsáhlá revitalizace, financovaná z vysoké části pomocí fondů EU),
- nepříznivá vzdělanostní struktura, vyšší migrace, vyšší výskyt sociálně-patologických jevů,
- stagnující stavební činnost, nedostavěná dálnice D8, kolabující dopravní situace u Lovosic,
- převaha výroby s malou přidanou hodnotou a nižší kvalitou,
- nízký počet malých a středních výrobních podniků – nepříznivý vliv velkých podniků,
- příliš jednostranná specializace průmyslového odvětví,
- nerovnovážná hospodářská struktura,
- pokles zemědělské výroby,
- image regionu,
- slabý terciární sektor (služby),
- nižší HDP než je republikový průměr.

Ústecký kraj je typická průmyslová oblast a vysokou hustotou zalidnění. Zemědělství dominuje v jižních oblastech kraje - Lounsku a Litoměřicku. Oblast Krušných hor je řídce osídlená. V minulosti byl kraj poznamenán velkým odlivem střední generace (po roce 1989), která v kraji neustále chybí, ale i průmyslovou činností, která měla negativní dopad na životní prostředí. Ústecký kraj má staletou tradici průmyslové a zemědělské výroby, obchodních aktivit a s tím související bohatou síť dopravních cest. Mnohé z toho však neodpovídá potřebám moderního rozvoje regionu a života jeho obyvatel, a proto bude potřeba modifikace tradice na úroveň potřeb 21. století.

V Ústeckém kraji se rozvíjí průmysl energetický, průmysl strojní a strojně výrobní (montážní, automobilový). Naopak pokles nastal u těžebního, potravinářského, oděvního a zvláště hutního průmyslu.

Mezi nejvýznamnější zaměstnavatele v kraji patří:

- UNIPETROL RPA, s.r.o.,
- Severočeské doly, a.s. (včetně dolů v Bílině),
- AGC Automotive Czech, a.s.,
- JOHNSON CONTROLS AUTOMOBILOVÉ SOUČÁSTKY, k.s.,
- Litvínovská uhelná, a.s.,
- Coal Services, a.s.,
- Krajská zdravotní, a.s., která je dominantním zdravotnickým zařízením v kraji, sdružujícím nemocnice v Děčíně, Chomutově, Mostě, Teplicích a Ústí n. L. a zároveň největším zaměstnavatelem kraje zaměstnávajícím přibližně 6 400 zaměstnanců,
- Ústecký kraj a jeho příspěvkové organizace.

Zaměstnavatelé, zaměstnanci a OSVČ	stav k	
	31. 12. 2010	31. 12. 2011
zaměstnavatelé	16 518	16 781
zaměstnanci	285 896	299 582
osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ)	53 059	52 373
Celková zaměstnanost (zaměstnanci + OSVČ)	338 955	351 955

Tabulka 1 Počet zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ

Zdroj: ČSÚ

Na zastoupení velkých zaměstnavatelských subjektů v Ústeckém kraji se stále významnou měrou podílejí rozvojové a průmyslové projekty a jejich postupné využívání. Přičemž různí významní regionální zaměstnavatelé zaznamenali výrazné personální pohyby, a to jak směrem dolů tak i nahoru. Z meziročního vývoje stavu zaměstnanců vyplývá, že k růstu počtu zaměstnanců docházelo především ve společnostech vázaných na automobilový průmysl. Někteří zaměstnavatelé naopak byli nuceni přistoupit k průběžnému snižování stavů zaměstnanců. Během roku 2011 došlo v Ústeckém kraji k ukončování pracovních poměrů v režimu hromadného propouštění u 36 zaměstnavatelů, které postihlo 1 080 pracovníků. Snižování stavu zaměstnanců či částečná nezaměstnanost se nejčastěji týkaly firem v chemickém průmyslu, stavebnictví, zahradnictví a lesnictví, atd.

Nejvíce zaměstnanců + OSVČ tradičně pracuje v okrese Ústí nad Labem (105 209), následují okresy Teplice (47 452), Děčín (45 825), Most (43 160), Litoměřice (42 984), Chomutov (41 535) a Louny (25 790). Počet osob samostatně výdělečně činných se meziročně snížil o 686 na stávajících 52 373 osob, což lze přičíst doznívajícím následkům hospodářské krize, s nimiž se naše ekonomika potýká od roku 2009, a které se nejvíce dotýkají právě drobných živnostníků. V roce 2012 pokles OSVČ v Ústeckém kraji i nadále mírně pokračoval.

Zdroj: Úřad práce České republiky, Krajská pobočka v Ústí nad Labem, Zpráva o situaci na krajském trhu práce, o realizaci APZ v roce 2012 a strategie APZ pro rok 2013, 2013 (strana 2)

Stupeň vzdělání	31. 12. 2010			31. 12. 2011		
	uchazeči	volná místa	uchazeči/ 1 místo	uchazeči	volná místa	uchazeči/ 1 místo
bez vzdělání a neúplné základní vzdělání	314	414	0,8	322	62	5,2
základní vzdělání	24 710	284	87,0	23 691	348	68,1
nižší střední vzdělání	48	8	6,0	39	20	2,0
nižší střední odborné	2 165	9	240,6	2 210	7	315,7
střední odborné s výučním listem	22 298	816	27,3	19 899	783	25,4
střední nebo SO bez maturity i výučního listu	389	17	22,9	307	8	38,4
ÚSV	1 195	41	29,1	1 141	56	20,4
ÚSO s vyučením i Maturitou	2 190	100	21,9	2 087	163	12,8
ÚSO s maturitou (bez vyučení)	7 170	354	20,3	6 822	319	21,4

vyšší odborné vzdělání	199	16	12,4	189	20	9,5
bakalářské vzdělání	320	9	35,6	413	18	22,9
vysokoškolské	913	170	5,4	931	168	5,5
doktorské	36	0	-	36	2	18,0
Celkem	61 947	2 238	27,7	58 087	1974	29,4

Tabulka 2 Počet hlášených volných míst podle požadavků na vzdělání

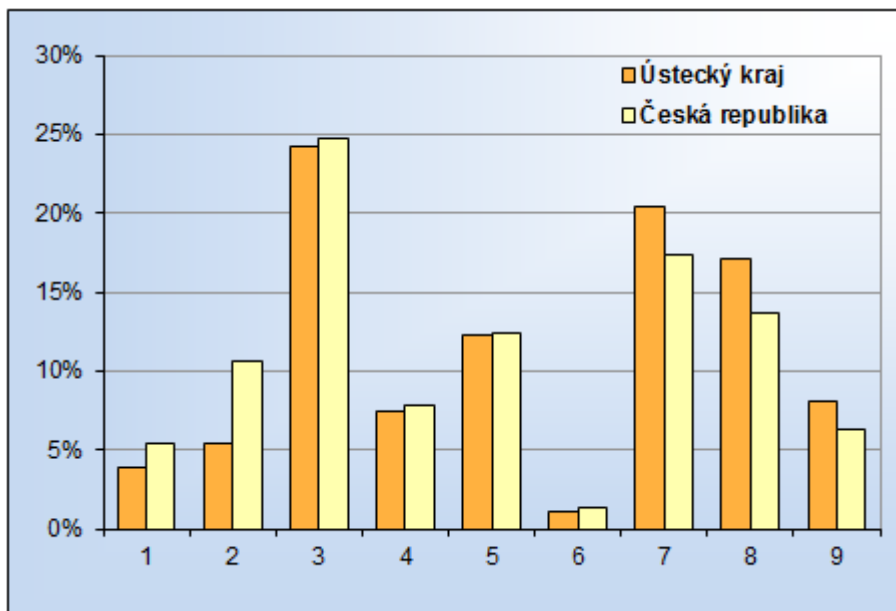
Zdroj: ČSÚ, MPSV

Ve srovnání s předchozím rokem došlo celkově k poklesu o 264 volných pracovních míst na stávajících 1 974 míst. Z hlediska počtu nabízených pracovních míst jsou na tom stejně jako v minulých letech nejlépe vyučení uchazeči a středoškoláci. U uchazečů se základním vzděláním je nabídka, stejně jako u osob bez vzdělání a neúplným základním vzděláním či nižším středním vzděláním, výrazně zkreslena pracovními místy, u kterých zaměstnavatel sice požaduje uvedené vzdělání, ve skutečnosti se však často jedná o místa, na kterých se zaměstnanec bez určité kvalifikace a praxe neobejde (např. řidič v mezinárodní kamionové dopravě, obchodní zástupce apod.). Situace se pro tyto uchazeče, i vzhledem k jejich počtu, stává bez pomoci prakticky neřešitelnou. Z hlediska počtu uchazečů na jedno pracovní místo jsou na tom nejlépe vysokoškoláci. Nejhuře jsou na tom uchazeči s nižším středním odborným vzděláním. Pro tyto uchazeče se pracovní místa tvoří sporadicky, zaměstnavatelé je spíše řadí obecně mezi vyučené uchazeče. Na jedno volné pracovní místo tak připadalo k 31. 12. 2011 29,4 uchazečů o zaměstnání, což je o 1,7 uchazeče více než v roce 2010. Od ledna 2011 docházelo převážně k růstu počtu hlášených míst v Ústeckém kraji až do srpna, kdy bylo dosaženo ročního maxima (2 860 míst). Následně došlo k prudkému poklesu až na minimální hodnotu v prosinci 2011 (1 974 míst). Průměrný měsíční počet volných pracovních míst tak dosáhl hodnoty 2 453 míst a ve srovnání s rokem 2010 se jedná o nárůst 483 míst. Volná místa jsou hlášena jak od velkých zaměstnavatelů, tak od středních a malých, přičemž nabídku ještě významně zvyšují volná pracovní místa vytvořená v rámci aktivní politiky zaměstnanosti.

Zdroj: Úřad práce České republiky, Krajská pobočka v Ústí nad Labem, Zpráva o situaci na krajském trhu práce, o realizaci APZ v roce 2012 a strategie APZ pro rok 2013, 2013 (strana 8)

Zastoupení profesních tříd v Ústeckém kraji

Jak je patrné z níže uvedeného grafu 1, je v Ústeckém kraji významně zastoupena profesní třída 3 technických, zdravotnických a pedagogických pracovníků, dále jsou pak nadprůměrně zastoupené třída 7 profese řemeslné a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři a třída 8 obsluha strojů a zařízení, které mají zastoupení nad republikovým průměrem.

Graf 1 Zastoupení profesních tříd v Ústeckém kraji rok 2011

Zdroj: UNIV

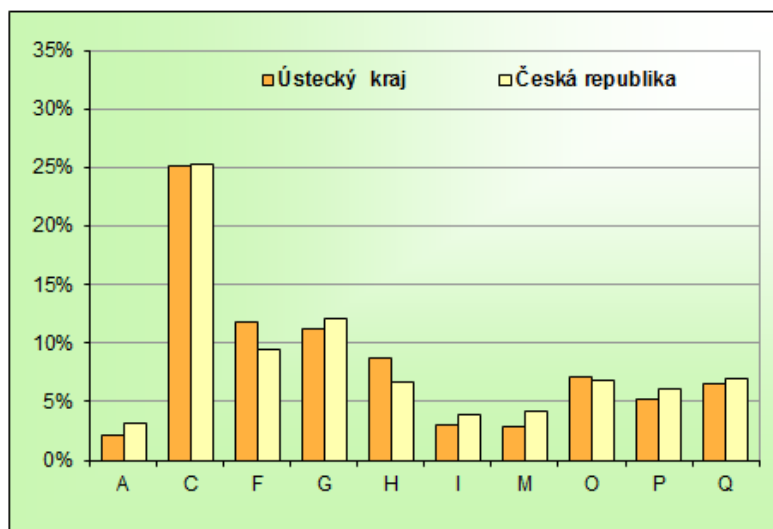
Vysvětlivky ke grafu:

- 1 Zákonnodárci, vedoucí a řídící pracovníci
- 2 Vědečtí a odborní pracovníci
- 3 Techničtí, zdravotní a pedagogičtí pracovníci (včetně příbuzných oborů)
- 4 Nižší administrativní pracovníci (úředníci)
- 5 Provozní pracovníci ve službách a obchodě
- 6 Kvalifikovaní dělníci v zemědělství a lesnictví (včetně příbuzných oborů)
- 7 Řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři
- 8 Obsluha strojů a zařízení
- 9 Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci

Zdroj: ČSÚ

Zaměstnanost ve vybraných odvětvích

Ekonomika Ústeckého kraje je postavena na zpracovatelském průmyslu (C), kde je logicky rovněž nejvyšší zaměstnanost (v tomto odvětví byl rovněž oproti rokům 2009 a 2010 zaznamenán meziroční nárůst), následuje stavebnictví (F) a obchod (G). Nárůst byl rovněž ve skupinách Peněžnictví a pojišťovnictví, Vzdělávání a Zdravotní a sociální péče. Zbylé skupiny v oblasti zaměstnanosti buď stagnují, nebo zaznamenaly mírný pokles. Nejnižší zaměstnanost je v oborech zemědělství, lesnictví, rybářství (A) a u profesní vědecké a technické činnosti (M), jak znázorňuje níže uvedený graf ze zdrojů ČSÚ.

Graf 2 Zaměstnanost ve vybraných odvětvích v Ústeckém kraji (v %)

Zdroj: ČSÚ

Zaměstnaní v NH podle odvětví CZ - NACE (VŠPS) v Ústeckém kraji			
v tis. osob		2009	2010
Zaměstnaní celkem		365,7	361,9
z toho:			
A	Zemědělství, lesnictví, rybářství	7,8	7,5
B	Těžba a dobývání	12,3	12,6
C	Zpracovatelský průmysl	97,1	90,6
D	Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla	9,9	6,7
E	Zásob. vodou, činnosti souvis. s odpady	5,5	5,8
F	Stavebnictví	36,4	42,8
G	Velkoobchod a maloob., opr. mot. vozidel	48,9	40,5
H	Doprava a skladování	30,0	31,3
I	Ubytování, stravování a pohostinství	13,6	10,9

J	Informační a komunikační činnosti	5,1	5,8	7,1
K	Peněžnictví a pojišťovnictví	3,5	4,5	5,4
L	Činnosti v oblasti nemovitostí	2,5	2,7	3,6
M	Profesní, vědecké a technické činnosti	7,8	10,3	9,4
N	Administrativní a podpůrné činnosti	8,3	9,5	9,4
O	Veřej. správa a obrana, pov. soc. zabezp.	24,2	25,9	22,6
P	Vzdělávání	17,6	18,6	21,0
Q	Zdravotní a sociální péče	20,7	23,3	24,4
R	Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	5,2	3,1	5,8
S	Ostatní činnosti	8,2	8,5	8,7

Tabulka 3 Zaměstnaní v NH dle CZ-NACE

Zdroj: ČSÚ

Název odvětví (Kód CZ-NACE)	ÚK	ČR
Zemědělství, lesnictví, rybářství (A)	2,8	3,1
Těžba a dobývání (B)	2,1	0,9
Zpracovatelský průmysl (C)	26,4	26,3
Elektřina, plyn, teplo (D)	1,5	1,2
Voda, odpady, sanace (E)	1,9	1,1
Stavebnictví (F)	11,4	8,8
Obchod (G)	10,5	12,2
Doprava a skladování (H)	7,3	6,5
Ubytování, stravování a pohostinství (I)	3,2	3,9
Informační a komunikační činnosti (J)	2,2	3,0

Peněžnictví a pojišťovnictví (K)	1,6	2,5
Činnosti v oblasti nemovitostí (L)	1,2	0,9
Profesní, vědecké a technické činnosti (M)	2,6	4,1
Administrativní a podpůrné činnosti (N)	2,6	2,4
Veřejná správa a obrana (O)	6,5	6,6
Vzdělávání (P)	5,6	5,9
Zdravotní a sociální péče (Q)	7,1	6,7
Kulturní, zábavní a rekreační činnosti (R)	1,2	1,7
Ostatní činnosti (S)	2,0	1,8
Činnosti domácností (T)	0,1	0,4
Exteritoriální organizace (U)	0,0	0,0
Celkem	100	100

Tabulka 4 Odvětvová struktura dle zaměstnanosti

Zdroj: ČSÚ

Počet zaměstnaných v roce 2011 oproti rokům 2009 a 2010 vrostl. Nejvíce zaměstnaných je ve věkové skupině 30 – 44 let, nejméně zaměstnaných je pak 60-ti letých a starších. Pokud budeme hodnotit zaměstnanost dle vzdělání, je patrné, že klesá zaměstnanost osob se základním vzděláním a se středním vzděláním bez maturity, naproti tomu roste zaměstnanost osob se středním vzděláním s maturitou a s vysokoškolským vzděláním. Tento fakt vyplývá rovněž ze skutečnosti, že roste podíl absolventů středních škol s maturitou a vysokoškoláků (viz. Tabulka 19).

Zaměstnaní v NH a míra zaměstnanosti podle věkových skupin a vzdělání v Ústeckém kraji			
	2009	2010	2011
Zaměstnaní celkem (tis. osob)	365,7	361,9	366,6
v tom ve věku:			
15 - 29 let	69,5	65,4	61,8
30 - 44 let	156,0	156,4	160,3
45 - 59 let	124,5	123,7	128,7
60 a více let	15,7	16,4	15,8

Vzdělání			
základní a bez vzdělání	34,4	32,8	30,7
střední bez maturity	169,3	163,7	153,2
střední s maturitou	128,0	127,8	138,2
vysokoškolské	34,0	37,5	44,3
Míra zaměstnanosti celkem (%)	51,5	51,1	51,9
v tom ve věku:			
15 - 29 let	40,9	39,6	38,5
30 - 44 let	79,2	79,4	81,5
45 - 59 let	72,8	73,3	77,5
60 a více let	9,1	9,3	8,6

Tabulka 5 Zaměstnaní v NH podle věkových skupin a vzdělání

Zdroj: ČSÚ

Dle statistik MPSV je poptávka po pracovní síle ze strany zaměstnavatelů všech okresů Ústeckého kraje především po vyučených uchazečích. Mezi nejčastěji poptávané profese patřili v roce 2011 zejména:

- lékaři,
- řidiči v mezinárodní kamionové dopravě,
- svářeči a zámečníci,
- číšníci a servírky, kuchaři,
- obsluha šicích a vyšívacích strojů,
- mechanici a opraváři,
- automechanici,
- elektromechanici a elektrotechnici, prodavači,
- zedníci,
- řemeslníci,
- montážní a manipulační dělníci či pomocní pracovníci.

V některých profesích je nadále cítit nedostatek pracovníků i přesto, že uchazeči těchto profesí jsou dlouhodobě zastoupeni v evidenci úřadů práce. Tento stav má příčiny především ve zdravotních omezeních některých uchazečů, která jim neumožňují vykonávat svou profesi.

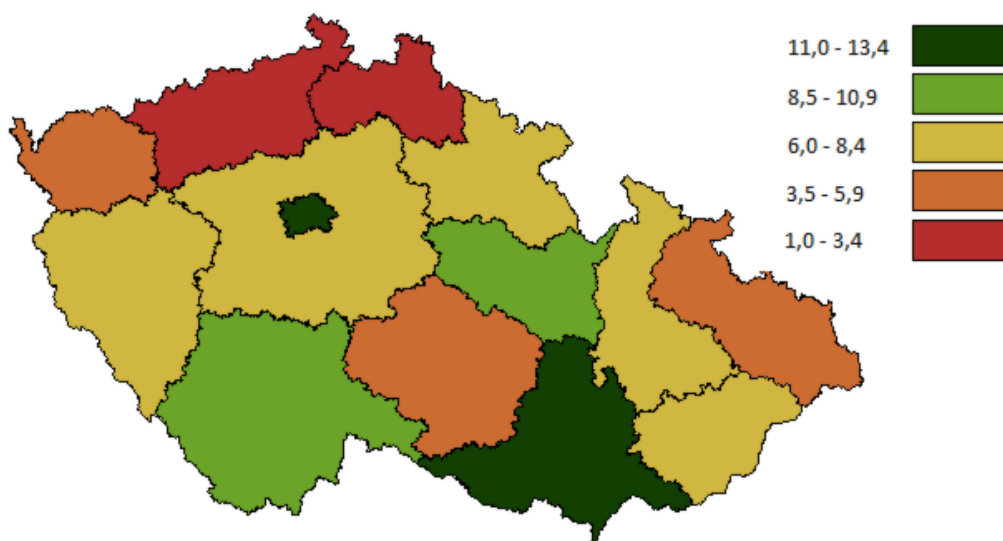
1. ledna 2012 došlo ke změně zákona č. 534/2004 Sb., o zaměstnanosti, kdy přestal platit § 35 o tom, že zaměstnavatel je povinen do 10 kalendářních dnů oznámit příslušnému ÚP volná pracovní místa a jejich charakteristiku (§ 37) a neprodleně, nejpozději do 10 kalendářních dnů, oznámit obsazení těchto míst. Od 1.1.2012 tak dle § 34 odst. 1 platí, že zaměstnavatel může oznámit příslušné krajské pobočce ÚP volná pracovní místa a jejich charakteristiku (§ 37). Zaměstnavatelé jsou tak zbaveni této povinnosti, ale jak se zaměstnavatelé budou po novelizaci při hlášení pracovních míst chovat, nelze přesně odhadnout. Lze však předpokládat, že většina doposud hlásících zaměstnavatelů bude nahlašovat volná pracovní místa i nadále, a tudíž se počet nabízených volných míst v souvislosti se změnou zákona příliš nezmění.

Ústecký kraj vykazuje v rámci ČR dlouhodobě nejvyšší nezaměstnanost. Jako důsledek světové finanční a ekonomické krize na konci roku 2008 došlo k nárůstu míry nezaměstnanosti v Ústeckém kraji, která se v současné době pohybuje na hranici 13 %, což je o 4 - 5 % více než je celorepublikový průměr. Je to dáno především jednostranným zaměřením na těžební, těžký a chemický průmysl. Po omezení těchto činností došlo v kraji k prudkému nárůstu nezaměstnanosti. Nezaměstnaní jsou převážně lidé, kteří se do kraje dříve přestěhovali za práci, která jim zde byla nabízena. Byla to práce většinou pro málo kvalifikované pracovníky. Důsledkem je nevyvážená vzdělanostní i sociální struktura obyvatel kraje. Téměř polovina nezaměstnaných má pouze základní vzdělání. Z tohoto důvodu těžko nachází na trhu práce uplatnění.

Zájem investorů byl v Ústeckém kraji nižší než v jiných krajích, přestože investiční pobídky byly cílené. V některých případech investoři respektovali strukturu obyvatel a vybudovali zde „montovny“, které na sebe nenavázaly kvalitní lidský potenciál. Setrvání investora bylo motivováno pouze cenou pracovní síly, a tak při potřebě snižovat výrobní náklady zde investor ukončil činnost a posunul se na východ.

Dnes již kraj není zdaleka tak zdevastován jako před několika desetiletími, ale stále není pro absolventy vysokých škol atraktivní. Velký podíl čerstvě vysokoškolsky vzdělaných lidí hledá uplatnění v jiných krajích. Jedním z důvodů je mimo jiné i to, že v Ústeckém kraji je velmi málo inovativních podniků pracujících s nejmodernějšími technologiemi. Na druhou stranu tyto podniky zde nejsou, protože v Ústeckém kraji není dostatek kvalitních profesních zaměstnanců. Skutečnost, že z učilišť vycházejí „řemeslníci“ s maturitou, kteří často nemají zájem pracovat manuálně ve svém oboru, již řeší ministerstvo školství. Proto je nezbytné řešit oboustranné výhodné propojení učilišť s výrobními podniky, propagaci a podporu dnes neatraktivních, ale potřebných řemeslných oborů a to, že velký podíl absolventů základních škol (přestože na ně i na jejich rodiče působíme prostřednictvím aktivit pro volbu povolání) se přihlašuje na různé obchodní a manažerské akademie a po ukončení střední školy často končí jako úřadem práce evidovaní uchazeči o zaměstnání.

Zdroj: Úřad práce České republiky, Krajská pobočka v Ústí nad Labem, Zpráva o situaci na krajském trhu práce, o realizaci APZ v roce 2012 a strategie APZ pro rok 2013, 2013 (strana 9)

Obrázek 4 Podíl technologicky vysoce náročného průmyslu na zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu (2011 v %)

Ústecký kraj	Počet nezaměstnaných	Míra nezaměstnanosti %	CŘ %
2003	73 456	17	9,6
2004	74 375	17,3	10,2
2005	66 673	15,3	8,9
2006	64 680	14,9	8,3
2007	54 737	12,6	6,8
2008	41 839	9,8	5,2
2009	53 329	12,4	7,9
2010	58 998	13,6	9,2
2011	56 451	13	8,6

Tabulka 6 Celková nezaměstnanost v Ústeckém kraji (k 30. 4. 2011)

Zdroj: ČSÚ

Ústecký kraj	Počet volných pracovních míst	Počet nezaměstnaných/1 volné prac. místo	CŘ %
2003	2 620	28	12,4
2004	2 106	35,3	12,5
2005	2 356	28,3	8,6
2006	3 791	17,1	6,1
2007	5 657	9,7	3,3
2008	6 046	6,9	1,9
2009	2 549	20,9	8,8
2010	1 825	32,3	15,9
2011	2 438	23,2	13,7

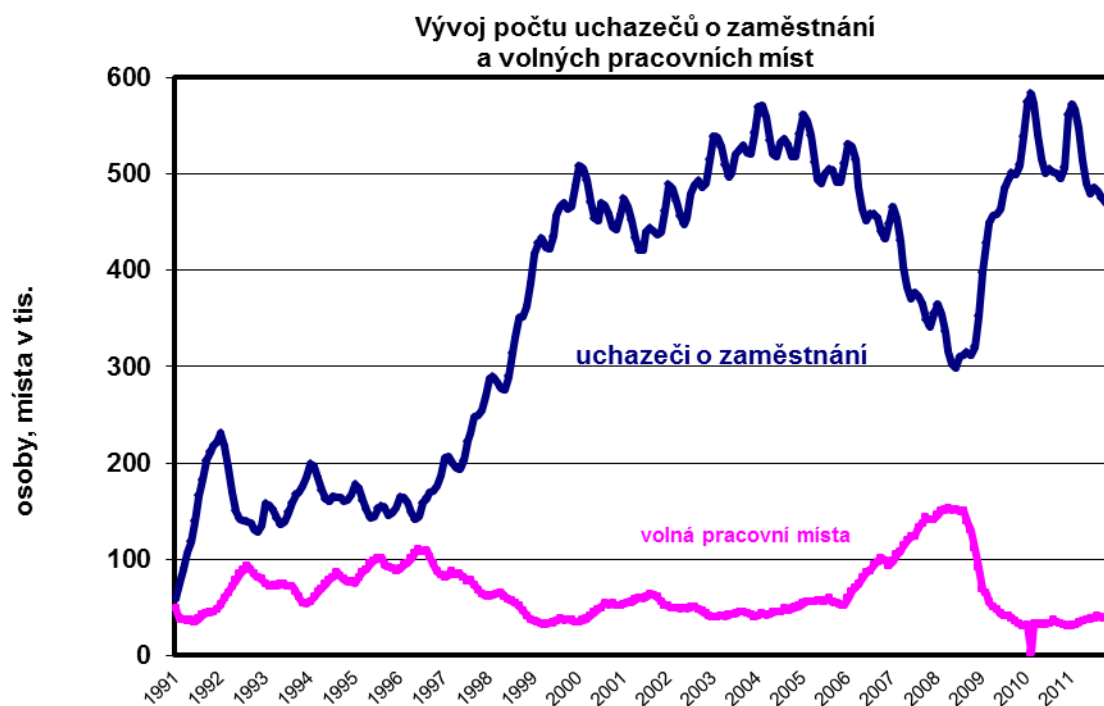
Tabulka 7 Volná pracovní místa evidovaná na úřadech práce v Ústeckém kraji (vždy k 30. 4. 2011)

Zdroj: ČSÚ

Ústecký kraj	Počet volných pracovních míst pro absolventy a mladistvé	Počet nezaměstnaných/1 volné prac. místo	CŘ %
2003	2 620	28	12,4
2004	2 106	35,3	12,5
2005	2 356	28,3	8,6
2006	3 791	17,1	6,1
2007	5 657	9,7	3,3
2008	6 046	6,9	1,9
2009	2 549	20,9	8,8
2010	1 825	32,3	15,9
2011	2 438	23,2	13,7

Tabulka 8 Počet volných pracovních míst pro absolventy a mladistvé

Zdroj: ČSÚ

Graf 3 Vývoj počtu uchazečů o zaměstnání a volných pracovních míst

Zdroj: Úřad práce ČR

Ústecký kraj	Počet volných pracovních míst	Počet nezam. absolventů a mladistvých/1 volné prac. místo	CŘ %
2003	600	10	7,2
2004	639	8,7	7,5
2005	405	10,2	5,8
2006	615	6,3	2,8
2007	875	3,5	1,1
2008	704	3,3	0,6
2009	304	9,9	4
2010	249	13,3	7
2011	349	9,3	5,3

Tabulka 9 Počet volných pracovních míst

Zdroj: ČSÚ

Nezaměstnaní, VPM a MN	stav k			
	celkem		ženy	
	31. 12. 2010	31. 12. 2011	31. 12. 2010	31. 12. 2011
evidovaní uchazeči o zaměstnání celkem	61 947	58 087	30 349	28 965
z toho dosažitelní	60 502	56 550	29 509	28 090
volná pracovní místa	2 238	1 974	-	-
uchazeči připadající na 1 VPM	27,7	29,4	-	-
uchazeči pobírající podporu v nezaměstnanosti	15 239	11 179	6 945	5 427
míra nezaměstnanosti (v %)	13,9	12,9	16,5	15,2

Tabulka 10 Nezaměstnaní, volná pracovní místa, míra nezaměstnanosti

Zdroj: MPSV

Situace na trhu práce byla v roce 2011 poměrně stabilní a ve srovnání s předchozím rokem se mírně zlepšila. Počet evidovaných uchazečů se pohyboval mezi hodnotami 55 435 (říjen) a 62 760 (leden) a k poslednímu dni v roce činil 58 087 uchazečů o zaměstnání, což bylo meziročně o 3 410 osob méně. Z celkového počtu bylo 28 965 žen, které tak tvořily 49,9 % všech uchazečů. Průměrný měsíční počet uchazečů o zaměstnání byl 57 834 uchazečů, přičemž nejvyšší hodnoty zaznamenali v okresech Děčín (9 734) a Most (9 419). Nejlépe jsou na tom dlouhodobě okresy Louny (5 876) a Litoměřice (6 397).

U dosažitelných uchazečů o zaměstnání byla situace obdobná. Nejnižší počet dosažitelných uchazečů byl 53 670 (červen) a nejvyšší 61 086 (leden). K 31. 12. 2011 bylo evidováno 56 550 dosažitelných uchazečů, což meziročně znamená pokles o 3 952 osob. Ženy tvořily 49,7 % všech dosažitelných uchazečů a celkem jich bylo ke konci roku evidováno 28 090.

Vývoj míry nezaměstnanosti byl ovlivňován počtem dosažitelných uchazečů a vývojem pracovní síly. S příchodem jarních měsíců bývá tradičně patrný zvýšený vliv sezónních prací i rekvalifikačních kurzů. V meziročním srovnání klesla míra nezaměstnanosti o 1,0 % a činila tak k 31. 12. 2011 12,9 %. Ze všech sedmi okresů Ústeckého kraje je již několik let nejvíce postižen nezaměstnaností okres Most, který patří mezi nejpostiženější regiony i v celorepublikovém měřítku. Ostatní okresy patří také na přední příčky v celorepublikovém měřítku, přičemž nejlépe na tom byl opakovaně okres Litoměřice, kterému ke konci roku patřilo 23. místo v sestupném řazení.

	celkem			ženy		
	nově evidovaní	vyřazení	umístění	nově evidované	vyřazené	umístěné
za rok 2010	71 819	69 848	42 344	32 595	30 392	19 770
za rok 2011	63 763	67 623	40 489	28 515	30 476	18 789

Tabulka 11 Tok nezaměstnanosti

Zdroj: MPSV

Při srovnání let 2010 a 2011 došlo k poklesu počtu nově evidovaných uchazečů o 8 056 osob a v průběhu roku tak bylo evidováno 63 763 uchazečů o zaměstnání. Zároveň bylo na Krajské pobočce v Ústí nad Labem v roce 2011 vyřazeno 67 623 uchazečů, z nichž 40 489 prokazatelně nastoupilo do zaměstnání. Ve srovnání s předchozím rokem se jedná o pokles 2 225, resp. 1 855 osob. Největší pohyb se tradičně týkal měsíce září, kdy dochází ke zvýšené aktivitě po skončení letních prázdnin.

Stupeň vzdělání	stav k							
	celkem				ženy			
	31. 12. 2010		31. 12. 2011		31. 12. 2010		31. 12. 2011	
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
bez vzdělání a neúplné základní vzdělání	314	0,5	322	0,6	132	0,4	150	0,5
základní vzdělání	24 710	39,9	23 691	40,8	12 373	40,8	11 751	40,6
nižší střední vzdělání	48	0,1	39	0,1	21	0,1	18	0,1
nižší střední odborné	2 165	3,5	2 210	3,8	842	2,8	888	3,1
střední odborné s výučním listem	22 298	36,0	19 899	34,3	9 767	32,2	9 115	31,5
střední nebo SO bez maturity i výučního	389	0,6	307	0,5	331	1,1	260	0,9

listu								
ÚSV	1 195	1,9	1 141	2,0	747	2,5	745	2,6
ÚSO s vyučením i maturitou	2 190	3,5	2 087	3,6	1 129	3,7	1 116	3,9
ÚSO s maturitou (bez vyučení)	7 170	11,6	6 822	11,7	4 286	14,1	4 108	14,2
vyšší odborné vzdělání	199	0,3	189	0,3	130	0,4	136	0,5
bakalářské vzdělání	320	0,5	413	0,7	191	0,6	243	0,8
vysokoškolské	913	1,5	931	1,6	390	1,3	418	1,4
doktorské	36	0,1	36	0,1	10	0,0	17	0,1
Celkem	61 947	100,0	58 087	100,0	30 349	100,0	28 965	100,0

Tabulka 12 Vzdělanostní struktura uchazečů o zaměstnání

Zdroj: MPSV

Největší zastoupení v evidenci měli tradičně občané se základním vzděláním a vyučením, kteří dohromady tvořili více než 75 % všech uchazečů o zaměstnání. Lze předpokládat, že tento trend se nebude ani nadále měnit. Přesto je situace výrazně lepší pro vyučené uchazeče, neboť poptávka po pracovní síle ze strany zaměstnavatelů všech okresů byla ve sledovaném období právě po uchazečích o zaměstnání s výučním listem. Uchazeči se základním a "nižším" vzděláním tak nadále zůstávají problémovou skupinou, která má stále největší podíl na celkovém počtu evidovaných uchazečů o zaměstnání. Pracovní místa se pro ni tvoří sporadicky a dle předpokladů bude umístění na trhu práce stále obtížnější. Doposud byly pro tuto skupinu osob využívány především veřejně prospěšné práce, což je však vzhledem k jejich počtu nedostačující. Je třeba hledat nové cesty k řešení s důrazem na zvyšování kvalifikace těchto osob. Zkušenosti také ukazují, že případné odchylky mezi kvalifikačními požadavky a kvalifikací pracovní síly lze operativně řešit v rámci rekvalifikací. Nejnižší zastoupení mezi uchazeči o zaměstnání mají opakovaně vysokoškoláci. Ti společně s absolventy vyššího odborného vzdělání, tvořili na konci roku 2011 méně než 3 % všech uchazečů o zaměstnání.

Zdroj: Úřad práce České republiky, Krajská pobočka v Ústí nad Labem, Zpráva o situaci na krajském trhu práce, o realizaci APZ v roce 2012 a strategie APZ pro rok 2013, 2013 (strana 10)

Věk	stav k							
	celkem				ženy			
	31. 12. 2010		31. 12. 2011		31. 12. 2010		31. 12. 2011	
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
do 19 let	3 267	5,3	3 150	5,4	1 468	4,8	1 443	5,0
20 - 24 let	7 978	12,9	8 034	13,8	3 371	11,1	3 447	11,9
25 - 29 let	6 859	11,1	6 517	11,2	3 077	10,1	2 982	10,3
30 - 34 let	7 712	12,4	6 921	11,9	3 951	13,0	3 575	12,3
35 - 39 let	7 502	12,1	7 297	12,6	4 184	13,8	4 121	14,2
40 - 44 let	6 409	10,3	6 044	10,4	3 604	11,9	3 481	12,0
45 - 49 let	6 567	10,6	6 352	10,9	3 561	11,7	3 548	12,2
50 - 54 let	7 038	11,4	6 364	11,0	3 748	12,3	3 423	11,8
55 - 59 let	7 169	11,6	6 368	11,0	3 195	10,5	2 727	9,4
nad 60 let	1 446	2,3	1 040	1,8	190	0,6	218	0,8
Celkem	61 947	100,0	58 087	100,0	30 349	100,0	28 965	100,0

Tabulka 13 Struktura nezaměstnaných dle věku

Zdroj: MPSV

K 31. 12. 2011 byla opakovaně nejvíce zastoupenou věková skupina 20 - 24 let, do které spadají v nemalé míře i absolventi škol. S odstupem následují věkové skupiny 35 - 39 let a 30 - 34 let.

Nejlépe na tom byli uchazeči ve věku 40 - 44 let, kterých bylo v evidenci o 1 990 méně než osob ve věku 20 - 24 let. Faktem zůstává, že podíly jednotlivých věkových skupin na celkové nezaměstnanosti byly, s výjimkou výše zmíněných, podobné a pohybovaly se v rozmezí od 10,9 % do 11,9 %.

Délka evidence	stav k							
	celkem				ženy			
	31. 12. 2010		31. 12. 2011		31. 12. 2010		31. 12. 2011	
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
do 3 měsíců	17 290	27,9	13 986	24,1	7 073	23,3	5 938	20,5
3 - 6 měsíců	9 909	16,0	9 866	17,0	4 873	16,1	4 966	17,1
6 - 9 měsíců	5 713	9,2	5 247	9,0	2 776	9,1	2 586	8,9
9 - 12 měsíců	4 918	7,9	4 095	7,0	2 470	8,1	1 965	6,8
12 - 24 měsíců	11 656	18,8	10 403	17,9	5 959	19,6	5 367	18,5
nad 24 měsíců	12 461	20,1	14 490	24,9	7 198	23,7	8 143	28,1
Celkem	61 947	100,0	58 087	100,0	30 349	100,0	28 965	100,0

Tabulka 14 Nezaměstnanost dle délky evidence

Zdroj: MPSV

K 31. 12. 2011 se zvýšily absolutní počty uchazečů o zaměstnání dle délky evidence. Výjimku tvoří kategorie nad 24 měsíců. Výrazně vzrostl počet a podíl uchazečů v evidenci s dobou delší než 2 roky, což souvisí s nárůstem osob obtížněji umístitelných a vyžadujících zvýšenou péči při zprostředkovávání zaměstnání. Do této skupiny se ve sledovaném roce dostali lidé, kteří přišli o zaměstnání v průběhu roku 2009 důsledkem ekonomické krize. Jedná se často o uchazeče o zaměstnání, kteří aktivně hledají zaměstnání, ale vzhledem k dosaženému vzdělání, získané praxi, nízké nabídce volných pracovních míst nebo početné konkurenci při prováděných výběrových řízeních nemohou žádnou práci nalézt. Pokles uchazečů o zaměstnání, kteří jsou v evidenci déle než 12 měsíců, ovlivní až oživení ekonomiky, které je spojené s růstem objemu výroby a služeb, vytvářením nových pracovních míst a přijímáním nových pracovníků. Ve skupině nad 12 měsíců bylo evidováno 42,8 % uchazečů, ve skupině nad 6 měsíců pak 58,9 %. Situace v nezaměstnanosti u žen a mužů se po dlouhé době změnila a v současnosti je v Ústeckém kraji bez práce více mužů než žen.

CZ-ISCO	stav k							
	celkem				ženy			
	31. 12. 2010		31. 12. 2011		31. 12. 2010		31. 12. 2011	
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %
tř. 1 - Zákonodárci a řídící pracovníci	536	0,9	370	0,6	173	0,6	101	0,3
tř. 2 - Specialisté	1 985	3,2	1 374	2,4	1 230	4,1	762	2,6
tř. 3 - Techničtí a odborní pracovníci	4 072	6,6	3 428	5,9	2 101	6,9	1 706	5,9
tř. 4 - Úředníci	4 708	7,6	4 761	8,2	3 482	11,5	3 731	12,9
tř. 5 - Pracovníci ve službách a prodeji	9 419	15,2	9 891	17,0	7 191	23,7	7 313	25,2
tř. 6 - Kvalifikovaní pracovníci	968	1,6	708	1,2	505	1,7	360	1,2

v zemědělství, lesnictví a rybolovu								
tř. 7 - Řemeslníci a opraváři	9 726	15,7	8 065	13,9	1 209	4,0	1 056	3,6
tř. 8 - Obsluha strojů a zařízení, montéři	5 212	8,4	4 476	7,7	1 156	3,8	1 006	3,5
tř. 9 - Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	21 696	35,0	21 305	36,7	11 679	38,5	11 253	38,9
tř. 0 - Zaměstnanci v ozbrojených složkách	36	0,1	21	0,0	21	0,1	8	0,0
Neuvedeno	3 589	5,8	3 688	6,3	1 602	5,3	1 669	5,8
Celkem	61 947	100,0	58 087	100,0	30 349	100,0	28 965	100,0

Tabulka 15 Nezaměstnanost dle CZ-ISCO

Zdroj: MPSV

Nejčastěji byli k 31. 12. 2011 v Ústeckém kraji zastoupeni uchazeči 9. třídy (Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci), kteří dlouhodobě tvoří více než třetinu všech uchazečů. Minimální zastoupení pak mají uchazeči 0. třídy (Zaměstnanci v ozbrojených složkách) a 1. třídy (Zákonodárci a řídící pracovníci), jejichž zastoupení se pohybuje hluboko pod hranicí 1 %. V případě žen je situace obdobná, ale ve srovnání s muži lze zaznamenat vyšší zastoupení žen ve 4. třídě (Úředníci) a 5. třídě (Pracovníci ve službách a prodeji) na úkor 7. třídy (Řemeslníci a opraváři), kde mají dle očekávání výrazně vyšší zastoupení muži.

Mezi charakterizující faktory, které příznivě ovlivňují vývoj nezaměstnanosti v Ústeckém kraji, patří:

- výhodná geografická poloha
- zásoby nerostných surovin a vybudovaná průmyslová aglomerace s vodohospodářskou a energetickou infrastrukturou (zavedený těžební, energetický a chemický průmysl),
- vybudovaná dopravní infrastruktura (nadprůměrně hustá silniční i železniční síť), která je však limitována dostavbou chybějícího úseku dálnice D8 přes České středohoří,
- vysoký počet disponibilní pracovní síly s příznivou věkovou strukturou a relativně nízkými mzdovými náklady i náklady na bydlení.

Mezi charakterizující faktory, které nepříznivě ovlivňují vývoj nezaměstnanosti v Ústeckém kraji, patří:

- vysoký podíl obyvatel se základním vzděláním či bez vzdělání a zároveň nízký podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel kraje (chybějící regionální univerzity),
- nedostatečná integrace minoritních skupin obyvatelstva, vysoká kriminalita a výskyt sociálně-patologických jevů,
- silné zaměření ekonomiky na průmyslová odvětví s materiálovou náročností, koncentrace ekonomických subjektů v centrech kraje a malý počet dlouhodobě prosperujících středních a malých podniků,
- chování zaměstnavatelů při přijímání zaměstnanců, uzavírání krátkodobých smluv (dohody o provedení práce, pracovní činnosti, pracovní poměry na dobu určitou),

- nevhodná skladba učňovských a studijních programů, které často chrlí absolventy, kteří jsou na současném trhu práce nepotřební či dokonce nepoužitelní.

Absolventi škol a mladiství tvoří na trhu práce již dlouhodobě jednu z problémových skupin. Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, již pojem „absolvent - uchazeč o zaměstnání“ nedefinuje. Po novele tohoto zákona, která vstoupila v platnost 1. ledna 2009, již absolventi celkově nejsou vnímáni jako riziková skupina, která by měla mít ztížený přechod na trh práce. Ve statistickém sledování jsou nadále ze strany ÚP ČR a MPSV vykazovány počty absolventů škol - uchazečů o zaměstnání, a to do dvou let po ukončení školy.

Měsíc	rok 2011					
	mladiství	volná místa	mlad./ 1 místo	absolvent i	volná místa	abs./ 1 místo
Leden	915	7	130,7	2 690	296	9,1
Únor	944	5	188,8	2 616	268	9,8
Březen	948	27	35,1	2 546	327	7,8
Duben	960	25	38,4	2 403	349	6,9
Květen	964	31	31,1	2 043	379	5,4
Červen	916	29	31,6	1 652	416	4,0
Červenec	887	31	28,6	1 600	441	3,6
Srpen	827	32	25,8	1 906	580	3,3
Září	790	17	46,5	2 702	505	5,4
Říjen	792	15	52,8	2 745	495	5,5
Listopad	800	15	53,3	2 615	442	5,9
Prosinec	789	11	71,7	2 622	443	5,9

Tabulka 16 Vývoj počtu absolventů a mladistvých včetně volných pracovních míst

Zdroj: MPSV

Do skupiny mladistvých spadají osoby ve věku 15 - 18 let. I přesto, že počet evidovaných mladistvých postupně klesá a za posledních 5 let je jich evidováno nejméně, stále zůstávají problémovou skupinou. Největším problémem s uplatněním na trhu práce mají mladiství se základním vzděláním. Tito lidé nemají žádnou odbornost a ve většině případů nezískali ani žádné praktické dovednosti, čímž jsou pro zaměstnavatele nezajímaví.

Počet mladistvých se v průběhu roku výrazně nemění. Mírný nárůst zaznamenaly téměř všechny okresy ve II. čtvrtletí, tedy v období, kdy žáci předčasně odcházejí z vyššího sekundárního vzdělávání. Pokles počtu evidovaných mladistvých byl pak zaznamenán ve III. čtvrtletí, kdy se naopak někteří v souvislosti se začátkem nového školního roku ke vzdělávání vrátili. Nepříznivý je rovněž vývoj a stav počtu volných pracovních míst pro mladistvé v okresech Litoměřice, Most a Teplice, kde nebylo za celý rok 2011 pro mladistvé žádné volné místo. Příznivější situace byla v okresech Chomutov a Louny, kde byla volná místa pro mladistvé nabízena zejména ve II. a III. čtvrtletí.

Vývoj počtu absolventů v Ústeckém kraji je v porovnání s předchozími dvěma lety příznivý. V meziročním porovnání bylo evidováno o 128 absolventů méně než v roce 2010. Počet absolventů se pohybuje v ročních sezónních vlnách, kdy minima dosahuje v letních měsících, prudký nárůst je pak zaznamenán v prvním měsíci školního roku, kdy se evidují absolventi, kteří nenalezli na trhu práce vhodné uplatnění či z různých důvodů nepokračovali v dalším vzdělávání. K 31. 10. 2011 tak počet absolventů dosáhl ročního maxima (2 745 osob). Vývoj počtu volných pracovních míst pro absolventy je příznivější než u skupiny mladistvých, poptávka po absolventech vzrůstá zejména ve II. pololetí kalendářního roku. Uplatnění absolventů závisí především na celkové ekonomické, politické i sociálně-demografické situaci v zemi, na celkové nezaměstnanosti, ale také vzdělávací

nabídce, možnostech a aktivitách regionu. Nejčastější příčinou nezaměstnanosti absolventů je nedostatečná odborná praxe. Další významnou příčinou jsou vysoké počty absolventů ekonomických a dalších netechnických oborů. Šance absolventů uplatnit se na trhu práce jsou determinovány nabídkou pracovních míst a rovněž konkurencí mezi ostatními uchazeči o zaměstnání. V tomto směru se vyhlídky absolventů ve sledovaném období nejeví příliš příznivě. Nejvyšší počet nezaměstnaných absolventů tvoří absolventi ekonomicky zaměřených oborů z kmenové skupiny Ekonomika a administrativa. Vysoký počet nezaměstnaných absolventů je rovněž ve skupině Gastronomie, hotelnictví a turismus, vysoká míra nezaměstnanosti přetrvává u skupiny oborů vzdělání Osobní a provozní služby - zde je nejvyšší počet nezaměstnaných absolventů především z oboru Kadeřník. Absolventi tohoto oboru mají problémy s nalezením zaměstnání, protože zde není dostatečná nabídka pracovních míst a k získání živnostenského listu nemají dostatečnou praxi.

Na trhu práce se snáze uplatňují absolventi středních odborných škol a středních odborných učilišť, kteří při studiu nabyli konkrétní odbornosti a v některých případech i praxi. Hůře jsou na tom absolventi, kteří mají všeobecné vzdělání a z různých důvodů nepokračují v dalším, odborném vzdělávání. Nejméně ohroženou skupinou z pohledu vzdělání jsou absolventi vyšších odborných a vysokých škol, jejichž počet je ve srovnání s výše uvedenými skupinami mizivý a velké procento těchto absolventů nachází uplatnění na trhu práce v poměrně krátkém časovém horizontu.

Stupeň vzdělání	stav k			
	celkem		ženy	
	30. 9. 2010	30. 9. 2011	30. 9. 2010	30. 9. 2011
bez vzdělání a neúplné základní vzdělání	66	83	26	39
základní vzdělání	760	694	389	373
nižší střední vzdělání	0	0	0	0
nižší střední odborné	279	265	104	92
střední odborné s výučním listem	880	866	339	339
střední nebo SO bez maturity a výučního listu	0	1	0	1
ÚSV	98	61	71	40
ÚSO s vyučením i maturitou	481	302	247	138
ÚSO s maturitou (bez vyučení)	1 033	783	619	477
vyšší odborné vzdělání	61	96	45	79
bakalářské vzdělání	118	147	80	89
vysokoškolské	172	179	107	113
doktorské	2	2	1	1
Celkem	3 950	3 479	2 028	1 781

Tabulka 17 Vývoj počtu evidovaných absolventů a mladistvých podle stupně vzdělání

Zdroj: MPSV

Z hlediska dosaženého stupně vzdělání tvoří nejpočetnější skupinu evidovaných absolventů osoby, které dosáhly úplného středního odborného vzdělání nebo středního odborného vzdělání s výučním listem. I přesto, že si tito absolventi odnášejí ze školy určitý stupeň kvalifikace, těžko nacházejí uplatnění na trhu práce právě z toho důvodu, že poptávka ze strany zaměstnavatelů je v jiných profesích. Ke zlepšení zaměstnávání absolventů by mohlo přispět obnovení učňovského školství, kdy by žáci a studenti byli připravováni pro konkrétního zaměstnavatele, tedy v profesích, které trh práce poptává. Zároveň by byly eliminovány případy studia absolventů v těch profesích, které zaměstnavatelé nehledají. Školy by měly být také schopny připravit žáky a studenty na skutečnost, že se perspektiva jejich oborů a také i používané technologie budou postupem doby měnit. Absolventi by měli být flexibilní, samostatní, ochotni se dále vzdělávat a

rozvíjet své schopnosti a dovednosti. Tendence na trhu práce je taková, že růst nároků na zaměstnance postupně vede ke snížení uplatnitelnosti nekvalifikovaných osob. Obecně bude platit snaha ustupovat od úzce profilovaného studia a naopak připravovat budoucí absolventy škol a učilišť pro uplatnění v co možná nejširších oblastech působnosti. Lze tedy předpokládat, že svůj význam bude mít navazující vzdělávání, kdy bude docházet k nárůstu potřeby úzce oborově zaměřeného vzdělávání pro konkrétního zaměstnavatele.

V dubnu 2011 dosahovala míra nezaměstnanosti absolventů středních a vyšších odborných škol v Ústeckém kraji 16,2 % (1321 nezaměstnaných absolventů), což je hodnota vyšší než celorepublikový průměr (12,2 %) a obdobná jako vloni. V Ústeckém, Karlovarském a Moravskoslezském kraji je míra nezaměstnanosti absolventů škol v České republice nejvyšší.

Porovnáme-li míry nezaměstnanosti absolventů Ústeckého kraje podle kategorií dosaženého vzdělání, nižší míry nezaměstnanosti v kraji vykazují absolventi vyšších odborných škol a gymnázií. Je to zčásti dáno i tím, že ve studiu pokračuje větší část těchto absolventů, což platí především pro gymnazisty. Nižší byla rovněž míra nezaměstnanosti absolventů středního odborného vzdělávání s maturitní zkouškou (kategorie M, bez praktického výcviku).

Ze skupiny oborů E, H (střední vzdělání s výučním listem) byla v roce 2011 nejvyšší míra nezaměstnanosti ¹ u oboru Gastronomie hotelnictví a turismus, a to 25,6 % (550 absolventů), dále pak je to 25 % (244 absolventů) u oboru Stavebnictví, geodézie a kartografie. Třetí místo v počtu nezaměstnaných zaujímá obor Zemědělství a lesnictví s 24 % nezaměstnaných absolventů (100 absolventů).

Nejlépe uplatnitelné jsou na trhu obory Elektrotechnika, telekomunikace a výpočetní technika s nezaměstnaností 10,7 % (149 absolventů), Strojírenství a strojírenská výroba s nezaměstnaností 11,8 % (586 absolventů) a Osobní a provozní služby s 13,1 % (320 absolventů).

Ze skupiny oborů Střední odborné vzdělání s MZ a odborným výcvikem - L/0; v Nástavbovém vzdělání - L/5 byla v roce 2011 nejvyšší míra nezaměstnanosti ² u oboru Gastronomie hotelnictví a turismus, a to 17,9 % (39 absolventů), dále pak je to obor Podnikání v oborech, odvětvích 15,1 % (166 absolventů).

Ze skupiny oborů Střední odborné vzdělání s maturitní zkouškou - M byla nejvyšší míra nezaměstnanosti ³ u oboru Doprava a spoje, a to 16,3 % (86 absolventů), dále pak je to opět obor Gastronomie hotelnictví a turismus 14,9 % (195 absolventů) a obor Ekonomika a administrativa 14,5 % (763 absolventů).

Nejlépe uplatnitelné jsou pak obory Podnikání v oborech a odvětvích s 0 % nezaměstnaností (110 absolventů), Obecně odborná příprava s 4,7 % nezaměstnaností (297 absolventů) a zdravotnictví s 6,3 % nezaměstnaností (174 absolventů).

Míra nezaměstnanosti absolventů většiny uvedených kategorií vzdělání se v posledním roce zvýšila v důsledku ekonomické recese. Ke snížení došlo pouze u absolventů vyšších odborných škol a absolventů středního odborného vzdělání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem a nástavbového studia.

¹ Uvádíme obory s více než 50 absolventy.

² Uvádíme obory s více než 30 absolventy.

³ Uvádíme obory s více než 50 absolventy.

Níže uvedená tabulka uvádí nejžádanější obory VŠ dle očekávaného přebytku pracovní síly.⁴

Zaměstnanci dle oborů	forma ukončení	přebytek pracovní síly v ÚK	počet absolventů v ÚK (2011)
zaměstnanci ve strojírenství	maturita	-659	295
elektrotechnici a energetici	výuční list	-33	149
zaměstnanci ve stavebnictví	maturita	-119	165
zaměstnanci v oboru učitelství	maturita	-215	205

Tabulka 18 Přebytek pracovní síly u SŠ

Zdroj: MPSV

Z tabulky je patrné, že v Ústeckém kraji budou v dalších letech nejvíce chybět především technické obory zakončené maturitní zkouškou, a to hlavně ve strojírenství a stavebnictví. Výuční list se uplatní pouze u oborů v elektrotechnice a energetice. Z ostatních oborů budou chybět především zaměstnanci s maturitní zkouškou v oboru učitelství.

U absolventů vysokých škol patří mezi nejžádanější na trhu práce lékaři specialisté, specialisté v obchodu a marketingu, praktičtí lékaři, programátoři počítačových aplikací a specialisté v oblasti průmyslového inženýrství.

Nejhůře uplatnitelní na trhu práce jsou pak absolventi právnických fakult a humanitních a společenských nauk.

Níže uvedená tabulka uvádí nejžádanější obory VŠ dle očekávaného přebytku pracovní síly.

Zaměstnanci dle oborů	přebytek pracovní síly v ÚK	počet studentů v ÚK (2011)
VŠ ve strojírenství	-377	4 455
VŠ v oboru elektrotechnika a informatika	-348	2 233
VŠ v oboru přírodních věd, chemie a potravinářství	-503	1 293
VŠ v oboru zdravotnictví	-606	1 920
VŠ v oboru učitelství	-720	8 474
VŠ v oboru ekonomie	-566	5 550

Tabulka 19 Přebytek pracovní síly u VŠ

Zdroj: MPSV

Z tabulky je patrné, že v Ústeckém kraji budou v dalších letech nejvíce chybět učitelé, zdravotníci a ekonomové.

Demografický vývoj

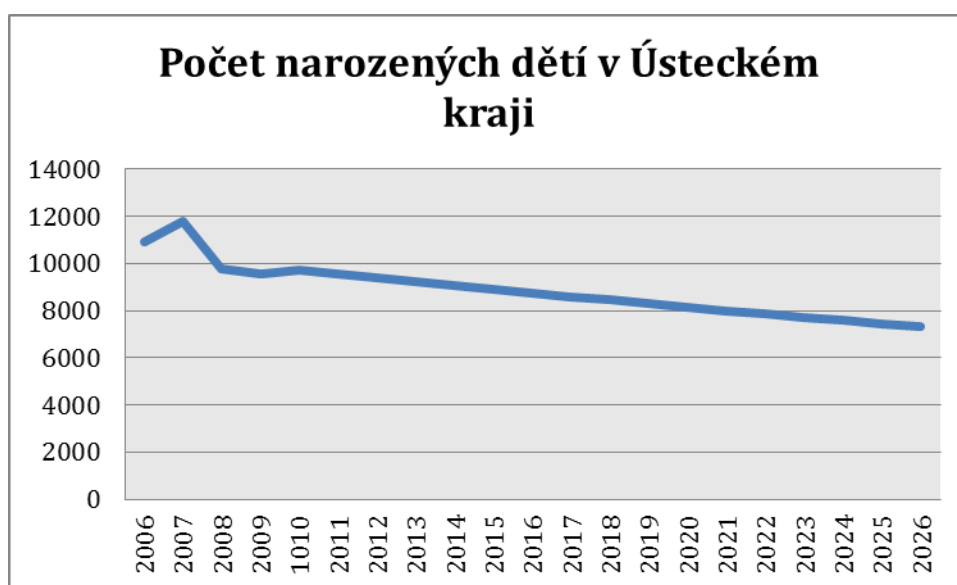
Počet obyvatel Ústeckého kraje činil ke konci roku 2011 celkem 828 026 osob. Přirozený úbytek byl umocněný sporným migračním saldem, ve skladbě migrace navíc pokračuje nadále pokles zatím ještě stále kladného salda zahraniční migrace. Jedním z faktorů, který bude v následujících letech ovlivňovat trh práce v Ústeckém kraji, je demografický vývoj.

Ve školách poskytujících střední vzdělání v Ústeckém kraji došlo k celkovému poklesu počtu žáků denní formy studia o 1 %. V absolutním vyjádření byl pokles nejzřetelnější u oborů poskytujících střední vzdělání s maturitní zkouškou o 297 žáků (74 % z celkového úbytku), naopak v oborech

⁴ Mírnusové hodnoty znamenají předpokládaný nedostatek pracovní síly.

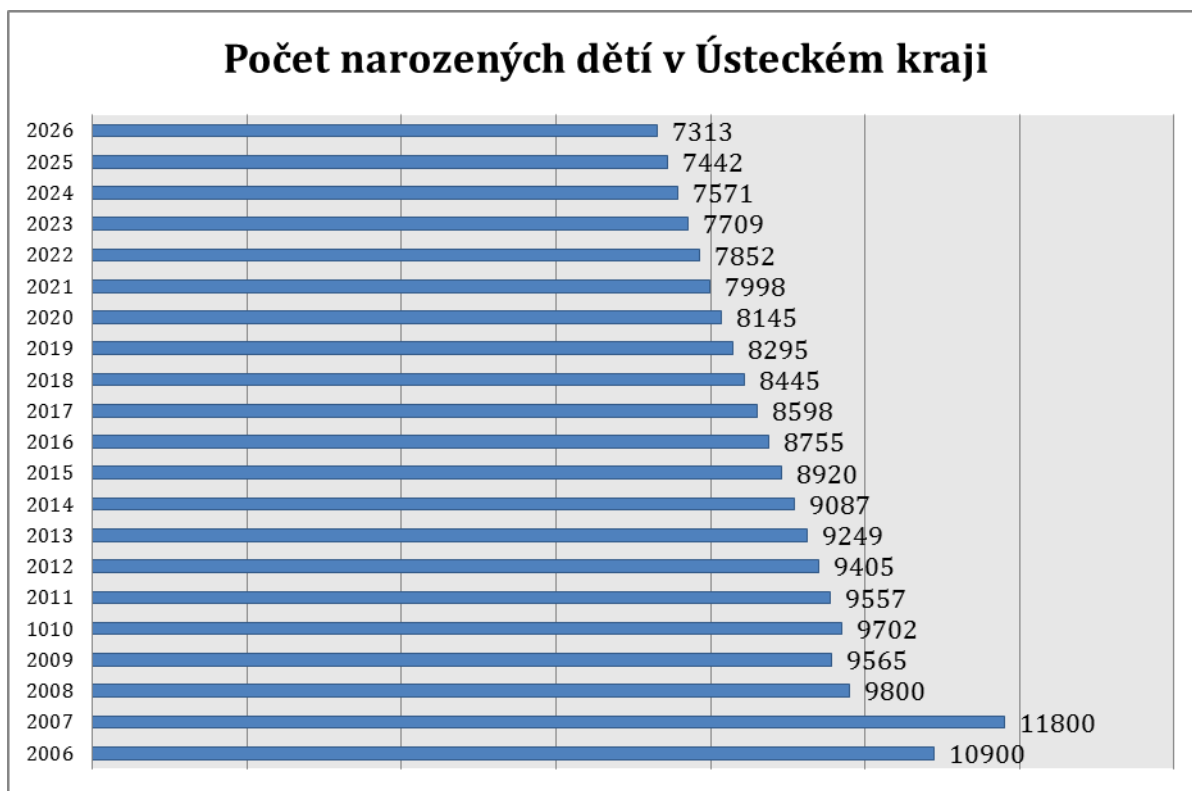
poskytujících střední vzdělání došlo k nárůstu počtu o 44 žáků. Pokud jde o strukturu žáků, tak v oborech zakončených maturitní zkouškou se jich vzdělává 73,5 %, dále 26,1 % v oborech zakončených výučním listem a 0,4 % v oborech poskytujících střední vzdělání.

Co se týče predikce vývoje počtu, žáků a studentů v soustavě středního školství Ústeckého kraje, předpokládá se jejich snížení v závislosti na demografickém vývoji. Počet žáků vzdělávaných v úrovni středního školství od roku 2004 klesá a tento trend bude s různou intenzitou pokračovat i v letech následujících. Lze očekávat, že se do roku 2015 sníží počet žáků v oborech poskytujících střední vzdělání na úroveň zhruba 70 % školního roku 2006/2007, což v absolutním vyjádření znamená úbytek více než 12 tisíc žáků. Při průměrné velikosti středních škol v Ústeckém kraji, která se po optimalizačních opatřeních u škol zřizovaných Ústeckým krajem zvýšila na cca 520 žáků, je to plných 23 středních škol. Tvrzení vychází z Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v Ústeckém kraji 2008/2010.

Graf 4 Počet narozených dětí v ÚK

Zdroj: MPSV

Výše uvedený graf zachycuje skutečnost, že stavu roku 2006 nebude dosaženo ani v roce 2025, kdy se patnáctiletými stanou děti narozené v roce 2010. Jediný větší meziroční nárůst byl zaznamenán v letech 2007/2008. Malý meziroční nárůst byl ještě zaznamenán v letech 2009/2010. Poté populační křivka stále klesá.

Následující vývoj se odvíjí od poklesu počtu narozených dětí. Ročníky 2006 a mladší budou do středních škol vstupovat od roku 2021. Vzhledem k tomu, že v Ústeckém kraji dochází k vyššímu populačnímu poklesu až od roku 2008, je třeba předpokládat vyšší pokles žáků nastupujících do prvních ročníků středních škol především od roku 2023.

Vývoj prezentovaný dlouhodobým poklesem počtu žáků naznačený v uvedeném textu není nahodilým, ale trvalým jevem.

Ještě pro úplnost je nutné dodat, že počty nových studentů v každém roce jsou pouze orientační. Jeden z faktorů, který ovlivňuje počet přijímaných žáků v jednotlivých letech je mimo jiné způsoben skupinou žáků, kteří se hlásí do 1. ročníku střední školy opakovaně (přechod z jiného oboru vzdělání) nebo se hlásí do 1. ročníku z různých důvodů později.

Školství

V ústeckém kraji je ve školním roce 2012/2013 47 středních a vyšších odborných škol zřizovaných Ústeckým krajem a 27 středních a vyšších odborných škol s jiným zřizovatelem. Celkem je to 74 středních a vyšších odborných škol.

Na území Ústeckého kraje působí 6 vysokých škol, z nichž pouze jedna má sídlo v Ústeckém kraji, a to Universita Jana Evangelisty Purkyně. Zbylých 5 vysokých škol zde má pouze pracoviště.

Nově přijatí žáci

Ke studiu na středních školách bylo ve školním roce 2011/2012 přijato celkem 9193 uchazečů, což je o 9,4 % méně než v minulém roce. Oproti školnímu roku 2006/2007 to bylo téměř o 13 %

méně. Úbytek žáků na středních školách samozřejmě souvisí s demografickým vývojem v Ústeckém kraji.

V souladu s tabulkou nejvíce uchazečů bylo přijato do oborů vzdělání zakončených maturitní zkouškou.

ÚK	střední vzdělání s výučním listem (E, H)	střední vzdělání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem (L0)	střední vzdělání (C, J)	střední odborné vzdělání s maturitní zkouškou (M)	gymnaziální vzdělání (K)	celkem
2006/2007	4 545	818	122	4 663	1 733	11 881
2007/2008	4 185	790	99	4 647	1 577	11 298
2008/2009	4 195	734	73	4 635	1 647	11 238
2009/2010	3 872	658	131	4 600	1 548	10 809
2010/2011	3 483	587	126	4 060	1 484	9 740
2011/2012	3 359	528	110	3 827	1 369	9 193

Tabulka 20 Počty nově přijatých žáků na střední školy v ÚK

Zdroj: MPSV

Ústecký kraj	SVsVL			SVsMZaOV			SV			SOVsMZ			Celkem - po ZŠ		
Skupina oborů	počet	podíl	pod-NP	počet	podíl	pod-NP	počet	podíl	pod-NP	počet	podíl	pod-NP	počet	podíl	pod-NP
16 Ekologie a ochrana ŽP	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	59	1,8 %	1,7 %	59	1,0 %	0,9 %
18 Informatické obory	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	6,0 %	0	0,0 %	3,0 %
21 Hornictví, hutnictví a slévárenství	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,3 %	0	0,0 %	0,1 %
23 Strojírenství a str. výr.	449	21,1 %	16,1 %	62	13,4 %	8,0 %	0	0,0 %	0,0 %	222	6,6 %	6,7 %	733	12,3 %	10,7 %
26 Elektro, telekomunikace a VT	144	6,8 %	5,3 %	74	16,0 %	19,8 %	0	0,0 %	0,0 %	262	7,8 %	5,9 %	480	8,0 %	6,5 %
28 Technická chemie a chemie silikátů	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	35	1,0 %	0,6 %	35	0,6 %	0,3 %
29 Potravinářství a potravinářská chemie	70	7,0 %	6,4 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %
31 Textilní výroba a oděvnictví	37	0,9 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	10	0,3 %	0,0 %	68	1,1 %	0,7 %
32 Kožedělnictví a obuv	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %
33 Zpracování dřeva	111	5,2 %	6,4 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	6	0,2 %	0,0 %	117	2,0 %	2,7 %
34 Polygrafie a další	42	2 %	0,7 %	29	6,3 %	10,1 %	0	0,0 %	0,0 %	27	0,8 %	0,5 %	98	1,6 %	1,2 %
36 Stavebnictví, geodézie a kartografie	210	9,9 %	16,2 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	192	5,7 %	5,5 %	402	6,7 %	9,5 %
37 Doprava a spoje	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	68	2,0 %	2,8 %	68	1,1 %	1,4 %
39 Speciální a interdisciplinární obory	0	0,0 %	0,3 %	48	10,4 %	8,9 %	0	0,0 %	0,0 %	105	3,1 %	0,8 %	153	2,6 %	1,2 %
41 Zemědělství a lesnictví	86	4,1 %	5,8 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	151	4,5 %	4,5 %	237	4,0 %	4,6 %
43 Veterinářství a veterinární prevence	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %
53 Zdravotnictví	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	256	7,7 %	8,5 %	256	4,3 %	4,4 %
61 Filozofie, teologie	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %
63 Ekonomika a administrativa	0	0,0 %	0,0 %	48	10,4 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	907	27,1 %	20,3 %	955	16,0 %	10,0 %
64 Podnikání v oborech, odvětvích	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	208	6,2 %	0,0 %	208	3,5 %	0,0 %
65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	497	23,5 %	21,9 %	43	9,3 %	22,3 %	0	0,0 %	0,0 %	235	7,0 %	6,3 %	775	12,8 %	14,0 %
66 Obchod	194	9,1 %	8,9 %	60	13,0 %	8,7 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	254	4,3 %	4,4 %
68 Právní a veřejná činnost	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	66	2,0 %	10,6 %	66	1,1 %	5,2 %
69 Osobní a provozní služby	283	13,3 %	11,7 %	78	16,8 %	20,6 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	361	6,1 %	6,4 %
72 Publicistika, knihovnictví. a informatika	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %
75 Pedagogika., učitelství a sociální péče	0	0,0 %	1,1 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	226	6,8 %	7,6 %	226	3,8 %	4,2 %

78 Obecně odborná příprava	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	35	100,0 %	100,0 %	293	8,8 %	9,2 %	328	5,5 %	6,0 %
82 Umění a užité umění	0	0,0 %	0,1 %	0	0,0 %	0,0 %	0	0,0 %	0,0 %	15	0,4 %	2,2 %	15	0,3 %	1,1 %
Celkem	2123	100,0 %	100,0 %	463	100,0 %	100,0 %	35	100,0 %	100,0 %	3343	100,0 %	100,0 %	5964	100,0 %	100,0 %

Tabulka 21 Počet absolventů dle oborů

Zdroj: MPSV

SVsVL	Střední vzdělání s výučním listem
SVsMZaOV	Střední odborné vzdělání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem
SV	Střední vzdělání (bez maturity a výučního listu)
SOVsMZ	Střední odborné vzdělání s maturitní zkouškou
ZŠ	Základní škola

(Červená značí ty případy, kdy je podíl nově přijatých žáků v kraji ve srovnání s ČR výrazně větší; modrá značí ty případy, kdy je podíl nově přijatých žáků v kraji výrazně menší.)

Očekávaný vývoj na trhu práce v rámci Ústeckého kraje

V dalším období je v rámci vývoje potřeb trhu práce předpokládáno kontinuální pokračování vývoje z let minulých. V rámci tohoto trendu je dále predikován další pokles zaměstnanosti v primárním a sekundárním sektoru českého hospodářství a naopak pokračující navyšování růstu stálých pracovních míst v ostatní sektorech české ekonomiky.

Postupný růst počtu pracovních míst v jednotlivých oborech je očekáván především v odvětví „Činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu“ a o odvětví „Výzkum a vývoj“, kde v minulých letech došlo ke zvýšení počtu zaměstnanců především v oblasti právních a účetních činností, daňového poradenství a dále také např. v oborech pátracích a ochranných činností. V těchto uvedených oborech byl od roku 1995 evidován také výrazný nárůst počtu zaměstnanců, kteří se v rámci svých pracovních aktivit zabývají zprostředkovatelskou činností v realitních agenturách a správou nemovitostí. Dalším odvětvím, ve kterém je očekáván další výrazný růst pracovníků, je „Velkoobchod, maloobchod a opravy“. Pozitivní vývoj tohoto oboru bude úzce souviset se stále větší otevřeností české ekonomiky, resp. s rostoucím objemem exportu i importu a z toho plynoucím růstem počtu pracovníků. Růst dalších oborů v podobě „Školství“ a „Zdravotní a sociální péče a veterinární činnosti“ souvisí s dalším očekávaným stárnutím obyvatelstva v České republice. V rámci oboru vzdělávání resp. školství je predikován růst pracovníků v oblasti vzdělávacích kurzů pro dospělé a rekvalifikačních kurzů, které budou zvyšovat šanci na trhu práce. S očekávaným růstem počtu lidí v důchodovém věku je přepokládán růst pracovníků v oblasti celoživotního vzdělávání (např. univerzity třetího věku apod.), ale také v oblasti zdravotnictví a to nejen v rámci řešení akutních zdravotních problémů, ale také v rámci oblasti prevence, rehabilitace a různých činností v sociální oblasti.

Níže uvedená tabulka obsahuje předpokládaný vývoj v jednotlivých odvětvích v České republice do roku 2020.

		počet zaměstnaných (v tis.)			změna
		2000	2010	2020	2010-2020
Nejvíce rostoucí odvětví	Činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu a výzkum a vývoj (NACE 70-74)	426	637	738	101
	Školství (NACE 80)	275	295	339	44
	Velkoobchod, maloobchod a opravy (NACE 50-52)	722	751	791	41
	Zdravotní a sociální péče a veterinární činnosti (NACE 85)	268	299	331	32
	Ostatní služby (NACE 90-99)	172	219	236	17
Nejvíce klesající odvětví	Potravinářský a tabákový průmysl (NACE 15-16)	153	143	135	-8
	Doprava a komunikace (NACE 60-64)	356	369	360	-9
	Veřejná správa a obrana (NACE 75)	287	301	285	-16
	Zemědělství, lesnictví a rybolov (NACE 01-05)	238	183	165	-19
	Výroba kovů a kovodělných výrobků (NACE 27-28)	232	215	196	-20
Nejrychleji rostoucí odvětví	Činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu a výzkum a vývoj (NACE 70-74)	426	637	738	15,9%
	Školství (NACE 80)	275	295	339	14,9%
	Zdravotní a sociální péče a veterinární činnosti (NACE 85)	268	299	331	10,7%
	Ostatní služby (NACE 90-99)	172	219	236	7,8%
	Výroba a opravy strojů a zařízení (NACE 29)	156	130	137	5,5%
Nejrychleji klesající odvětví	Textilní, oděvní a kožedělný průmysl (NACE 17-19)	150	77	72	-6,6%
	Dřevozpracující, papírenský a polygrafický průmysl (NACE 20-22)	124	105	97	-7,4%
	Peněžnictví a pojišťovnictví (NACE 65-67)	87	89	82	-7,7%
	Výroba kovů a kovodělných výrobků (NACE 27-28)	232	215	196	-9,1%
	Zemědělství, lesnictví a rybolov (NACE 01-05)	238	183	165	-10,1%

Tabulka 22 Vývoj v jednotlivých odvětvích v České republice do roku 2020

Zdroj: kolektiv NVF, Předvídání kvalifikačních potřeb

Metodika predikce budoucích kvalifikačních potřeb trhu práce

Na současném trhu práce v Ústeckém kraji chybí na straně jedné celá řada poptávaných a žádaných oborů či profesí, ale na straně druhé ztrácí celá řada pracovníků možné pracovní uplatnění v důsledku neustále se vyvíjejících potřeb a požadavků zaměstnavatelů.

Prostřednictvím zpracované metodiky by měli být dotčení účastníci trhu práce schopni kontinuálně sledovat aktuální situaci na trhu práce, včas reflektovat jeho potřeby v krátkodobém, střednědobém i dlouhodobém časovém horizontu a především následně aktualizovat vzdělávací programy tak, aby vzdělanostní struktura absolventů resp. pracovníků odpovídala v kontextu potřebám trhu práce v daném časovém rámci.

Výstupem predikce kvalifikačních potřeb trhu práce by měly být informace o tom, jaké profese a v jakém objemu bude trh v daném časovém období potřebovat, tzn. kdo najde na trhu práce v daném časovém období uplatnění.

Navržená a zpracovaná metodika predikce kvalifikačních potřeb na trhu práce vychází především z irského vzoru, kde je předvídaní kvalifikačních potřeb považováno za důležitou součást služeb institucí trhu práce a tomuto tématu je v této zemi věnována velká pozornost. Samotné podklady pro přípravu metodiky byly získány komplexním studiem veřejně dostupných podkladů a následně zejména v rámci zahraniční stáže v Irsku, kde hlavním garantem a koordinátorem predikce potřeb trhu práce představuje Ministerstvo podnikání, obchodu a zaměstnanosti (Department for Enterprise, Trade and Employment) a Ministerstvo školství a vědy (Department for Education and Science). Zástupci těchto dvou subjektů veřejné správy iniciovali v roce 1997 založení expertní skupiny, jejímž předmětem řešení měly být budoucí kvalifikační potřeby trhu práce. Tato expertní skupina je v současné době nedílnou součástí organizace FORFÁS, která představuje významný poradní orgán vlády pro národní politiku v oblasti podnikání, obchodu, vědy a inovací. Na predikci kvalifikačních potřeb trhu práce se v Irsku dále podílí FÁS a ESRI FÁS.

Metodika predikce potřeb trhu práce, která je obdobným způsobem využívána v irském modelu, vychází v krátkodobém a střednědobém horizontu ze tří základních fází, které se skládají z deseti základních kroků.

1. Aktivace

Tato fáze se skládá ze dvou kroků.

a) Ustanovení řešitelského týmu

Zahrnuje především oslovení zástupců Ústeckého kraje, vzdělávacích institucí, zaměstnavatelů, úřadů práce apod. a následné vytvoření týmu, který má plnit tyto hlavní úkoly:

- odhad toho, jaké obory bude trh práce v budoucnu vyžadovat,
- vyhodnocení faktorů ovlivňujících jednotlivé sektory národního hospodářství (struktura a míra nezaměstnanosti, míra inflace, demografický vývoj, vzdělanostní struktura obyvatelstva apod.),
- odhad, kde by se mohly objevit další nabídky, respektive výměna osob na pracovních místech (především po odchodu do důchodu),
- dopady těchto vlivů na systémy vzdělávání, a to hlavně na jeho sekundární a terciární úroveň,

- doporučení pro primární úroveň (především primární dovednosti).

Důraz je kladen především na:

- identifikaci znalostí, dovedností a schopností potřebných pro trh práce,
- přizpůsobení vzdělávacího systému potřebám trhu práce.

b) Rešerše dostupných materiálů týkajících se trhu práce

Veřejně dostupné materiály ČSÚ, MPSV, Eurostat apod.

2. Primární výzkum

Tato fáze se skládá ze šesti kroků.

a) Provedení kompilace dat z jednotlivých sektorů týkajících se vývoje zaměstnanosti. Vytvoření scénáře rozvoje zaměstnanosti ve střednědobém horizontu 3 až 5 let

Vytvoření 3 scénářů vývoje ve střednědobém horizontu 3 – 5 let:

- optimistický,
- reálný,
- pesimistický.

Je nutné, aby na tyto scénáře bezprostředně reagoval vzdělávací systém.

Predikce krátkodobých potřeb trhu práce vychází z aktuálních potřeb zaměstnavatelů a trh práce na tyto potřeby musí reagovat operativně.

Střednědobá předpověď a dlouhodobá předpověď vychází z ekonometrického modelování a makroekonomických ukazatelů.

b) Strukturované rozhovory se zaměstnavateli

Rozhovory jsou zaměřeny především na:

- stávající a očekávané potřeby v oblasti dovedností
- změny v podniku (vývoj technologií),
- jak tyto změny ovlivňují požadované dovednosti,
- jakých se to týká povolání,
- jaká jsou doporučení podniků.

c) Konzultace s vybraným vzorkem zástupců zaměstnavatelů, profesních sdružení a státních orgánů

- poptávka po povolání,
- poptávka po vzdělání,
- poptávka po dovednostech,
- náhradní a substituční poptávka (doplnění chybějících zaměstnanců v současnosti i ve výhledu do budoucna, popř. nahrazení jinými profesemi).

d) Identifikace aktuálních poskytovatelů vzdělávání a odborné přípravy

- nabídka dovedností,
- data ze škol.

Střední školy

- rámcové vzdělávací programy,
- školní vzdělávací programy,
- provázání vzdělávacích programů středních škol s národní soustavou kvalifikací a národní soustavou povolání.

Vysoké školy

provázání vzdělávacích programů s trhem práce.

e) Analýza existujících kurzů, školení a poskytovatelů dalšího vzdělávání

Instituce zabývající se dalším vzděláváním

- provázání vzdělávacích programů s trhem práce,
- kontrola, zda jsou rekvalifikační programy v souladu s potřebami trhu práce,
- provázání vzdělávacích programů s národní soustavou kvalifikací a národní soustavou povolání,
- jiné, formální a neformální vzdělávání.

f) Provedení mezinárodního výzkumu "nejlepších praktik" a identifikace klíčových znalostí

- srovnání s podobnými zeměmi,
- zjištění, zda je v zahraničí nalezeno řešení a zda je aplikovatelné.

3. Závěry a doporučení

Tato fáze se skládá ze dvou kroků.

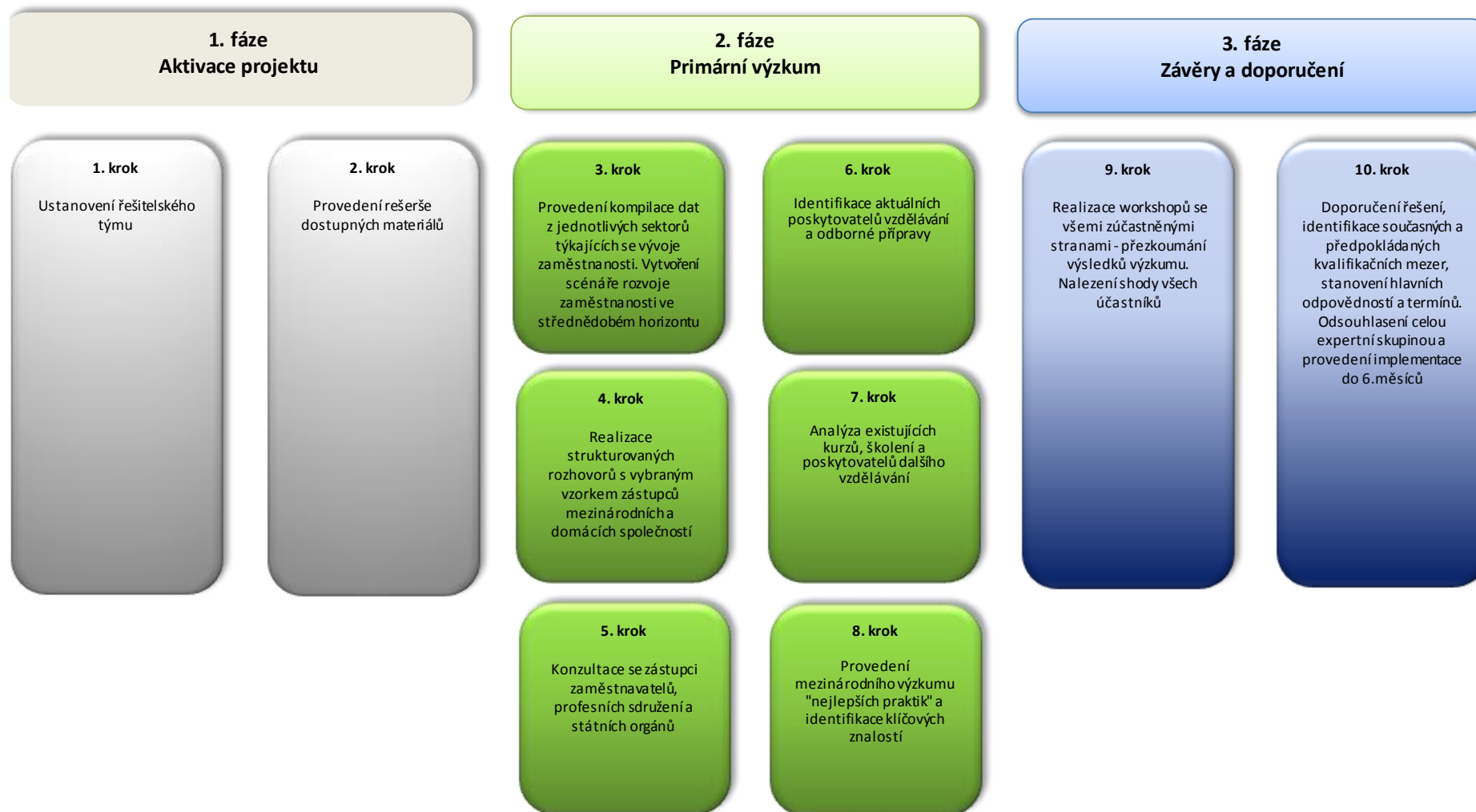
a) Realizace workshopů se všemi zúčastněnými stranami - přezkoumání výsledků výzkumu. Nalezení shody účastníků

b) Identifikace současných a předpokládaných kvalifikačních mezer, stanovení hlavních odpovědností a termínů. Odsouhlasení závěrů celou expertní skupinou a provedení implementace do 6 měsíců

Vytvořená metodika by měla sloužit především pro rozhodování:

- řídicím orgánům státní správy a samosprávy odpovědným za zaměstnanost a vzdělávání,
- odborným pracovištím v oblasti trhu práce a odborného vzdělávání,
- vzdělávacím institucím, zaměstnavatelům,
- poradenským organizacím zabývajícím se profesním a kariérovým poradenstvím,
- dalším zainteresovaným subjektům a jednotlivcům.

Metodika

Jedním z významných nástrojů pro podrobnou analýzu a výzkum aktuálních i budoucích potřeb trhu práce je zpracování sektorových studií, které představuje v České republice relativně novou disciplínu. Základní podstatou sektorových studií je podrobný pohled na zkoumaný obor národního hospodářství a to včetně všech faktorů (technologické, procesní, legislativní, finanční, demografické, konkurenční nebo makroekonomické), které tuto oblast ovlivňují nebo v budoucnosti ovlivňovat budou. Mimo jiné zkoumají a predikují sektorové studie budoucí vývoj po kvalifikovaných pracovnících v horizontu 10 – 15 let, očekávanou změnu nároků na jejich znalosti a dovednosti v čase, popř. vznik zcela nových profesí, na které v čase zpracování není vzdělávací systém připraven a předkládá informace k možné nápravě. Základním předpokladem pro zpracování sektorové studie je skutečnost, že budoucí požadavky, problémy a charakteristiky trhu práce mohou být značně odlišné od těch aktuálních.

Sektorové studie

Sektorové studie hrají významnou roli v předvídání potřeb trhu práce. Na základě zkušeností z Irska se sektorové studie zaměřují mimo jiné na pracovní sílu a kvalifikaci.

Obecně lze říci, že cílem sektorových studií je posoudit současnou situaci průmyslu a určit to, jak vnitřní a vnější vlivy zasáhnou do rozvoje sektoru zpravidla v pětiletém cyklu. To umožní zejména těm, kteří mají co do činění s potřebami pracovní síly a kvalifikace, aby provedli opatření, která by podporovala rozvoj průmyslu.

V této oblasti musí sehrát svoji klíčovou roli řídicí skupina, která by měla zejména:

- Připravovat a doporučovat strategické plány, návrhy a úkoly pro důležité programy a projekty zahrnující rozvoj lidských zdrojů v Ústeckém kraji.
- Identifikovat kritické strategické problémy a výzvy v oblasti lidských zdrojů, ve společnosti jako celku i v individuálních sektorech, včetně identifikace úkolů pro Radu lidských zdrojů ÚK.
- Iniciovat, koordinovat a podporovat analýzy a předpovědi trendů v oblasti rozvoje lidských zdrojů, včetně kvalifikačních potřeb trhu práce, regionů, sektorů a mikroregionů.

Sektorové studie o pracovní síle a kvalifikačních potřebách jsou velmi důležitými instrumenty při dosahování těchto cílů a tento dokument by měl přispět k vytvoření kapacit, které by se těmito studii zabývaly.

Díličí cíle sektorových studií:

- Indikace typů změn potřebných pro úspěch jednotlivých podniků a tím také asistence těmto podnikům při identifikaci jejich vlastních potřeb a plánů kvalifikace.
- Zajištění zpětné vazby s kvalitou vzdělávání a kvalifikace pro daný sektor. To umožní poskytovatelům vzdělávání a kvalifikace modifikovat jejich programy.
- Určení počtu osob s danou kvalifikací a vzděláním, které je potřeba najmout do sektoru.
- Identifikace klíčových znalostí a dovedností v sekundárním a terciárním školství.

FÁS – irská agentura pro kvalifikaci a zaměstnanost doporučuje zpracovávat následující sektorové studie:

- Strojírenství
- Prodej a servis motorových vozidel
- Chemický průmysl
- Tiskařský průmysl
- Oděvnictví
- Potravinářský průmysl
- Nábytkářský průmysl
- Obuvnictví
- Textilní průmysl
- Maloobchod
- Software

Návrh implementace metodiky predikce na reálném trhu práce

Pro zajištění efektivní implementace připravené metodiky predikce kvalifikačních potřeb na reálném trhu práce musí tento proces nutně obsahovat několik základních kroků, jejichž absence může významným způsobem proces jejího účinného použití omezit nebo dokonce zcela vyloučit. Aby mohla být zpracovaná metodika využívána v prostředí Ústeckého kraje jako komplexní nástroj pro získání možnosti kontinuálního předvídání kvalifikačních potřeb, bude zapotřebí dodržet následující kroky:

1. Aktivizace role úřadů práce České republiky

Úřady práce představují v rámci trhu práce v České republice a tedy i v Ústeckém kraji nejvýznamnější subjekty, které mají největší vliv na vývoj dění a aktuální situaci na trhu práce. Úřady práce jsou nezbytným zprostředkovatelem a komunikačním uzlem mezi nabídkou pracovní síly (nezaměstnaní, tj. lidé, kteří nemají placená zaměstnání ani sebezaměstnání, přitom práci aktivně hledají a jsou ochotni během určité doby nastoupit. Jde o osoby schopné a ochotné pracovat.) a její poptávkou (zaměstnavatelé).

V rámci tohoto kroku je zapotřebí zajistit ze strany kompetentních subjektů a úřadů aktivizaci role úřadů práce tak, aby jejich každodenní činnost v plném rozsahu zabezpečila a zajistila kontinuální přenos informací na příslušnou úroveň (stát - zaměstnavatelé - vzdělávací subjekty/školy).

2. Efektivní zapojení dalších významných subjektů na trhu práce

Zaměstnanost resp. míru nezaměstnanosti na trhu práce nejen v Ústeckém kraji ovlivňují i další subjekty. Samotná problematika je tak dále ovlivňována např. Krajskou hospodářskou komorou Ústeckého kraje, Svazem průmyslu a dopravy ČR a v neposlední řadě samozřejmě také samotným Krajským úřadem Ústeckého kraje. Tyto subjekty mají významný vliv na dění a situaci na trhu práce vč. instrumentů k účinnému ovlivňování jeho fungování. Jednou z možných variant, jak by se tyto subjekty mohly více zapojit do fungování a ovlivňování trhu práce v Ústeckém kraji, je např. realizace pravidelných diskusních fór, besed nebo odborných debat, v jejichž rámci je možné danou problematiku predikcí kvalifikačních potřeb řešit. V současné době již dílčí nástroje fungující na obdobném principu existují a jsou realizovány např. ze strany Rady pro rozvoj lidských zdrojů Ústeckého kraje nebo Hospodářské a sociální rady Ústeckého kraje. Zde je však zapotřebí poznamenat, že reálná efektivita těchto aktivit je naprosto minimální i s ohledem na dílčí izolovanost a jistou nekoordinovanost jednotlivých nástrojů navzájem. V rámci předkládaného postupu je tak navrhována realizace koordinovaného a především vzájemně závislého souboru výše uvedených aktivit. V této komplexní podobě je zajištěna významně vyšší efektivita fungování než v rámci stávající roztržitosti a samostatnosti jednotlivých činností.

3. Intenzivní podpora veřejnosti

S ohledem na zabezpečení pokud možno co nejširší informovanosti obyvatel Ústeckého kraje o aktuálních i budoucích kvalifikačních potřebách lidských zdrojů na trhu práce je zapotřebí mimo výše uvedených odborných diskuzí zahájit také obecné debaty na dané téma. Jen tak je možné aktivizovat a podnítit ochotu a chuť obyvatel Ústeckého kraje na dalším vzdělávání jako prevenci zvyšování nezaměstnanosti. Tyto debaty by měly plně reflektovat aktuální vývoj

kvalifikačních potřeb na trhu práce a omezit tak nevhodné a více méně zcela zbytečné vzdělávání osob v oborech, v jejichž rámci by na trhu práce nacházeli v současnosti a především dále v budoucnosti jen obtížně nebo dokonce vůbec adekvátní uplatnění.

Implementace tohoto bodu povede ve svém konečném důsledku k optimalizaci vzdělanostní struktury obyvatelstva takovým způsobem, aby tato vždy konvergovala s aktuálními potřebami Ústeckého kraje a co možná nejvíce umožnila plné uplatnění vzdělaných osob na trhu práce v rámci vybraných profesí.

4. Soustředěná příprava nezaměstnaných osob

Samotným bodem v rámci intenzivní podpory veřejnosti je řešení soustředěné přípravy nezaměstnaných osob, které by v rámci fungujícího mechanismu nabídky a poptávky práce měly být první na řadě, co se týče přípravy na aktuální a budoucí potřeby práce. Absence důrazu na přípravu a operativní přizpůsobení vzdělanostní a profesní struktury nezaměstnaných osob v kontextu s potřebami trhu práce vede dlouhodobě k významným ztrátám účinnosti celého výše uvedeného postupu a v konečném důsledku také ke vzniku zcela specifické skupiny nezaměstnaných osob, tzv. osoby, vyloučené z pracovní síly. Tzn. odrazení pracovníci, kteří přestali práci hledat a nevěří, že ji ještě najdou.

S ohledem na výše popsané body, které zabezpečí efektivní implementaci připravené metodiky predikce kvalifikačních potřeb na reálném trhu práce, je nutné dále definovat základní problémové oblasti u hlavních subjektů, které se charakterem své odborné činnosti či jiným způsobem zapojují do procesů a toků na trhu práce. Zde lze definovat několik základních problémových oblastí, které je možné s využitím zpracované metodiky řešit.

Pro zajištění maximální možné využitelnosti připravené metodiky predikce kvalifikačních potřeb trhu práce musí být do tohoto procesu zapojeny všechny zainteresované subjekty:

1. Vzdělávací systémy a subjekty odborného vzdělávání

Tyto subjekty představují jeden ze základních pilířů pro přípravu resp. adaptaci uchazečů o zaměstnání na trhu práce. Zjištěné potřeby na trhu práce musí být operativně reflektovány v rámci připravovaných vzdělávacích, kvalifikačních a rekvalifikačních kurzů. V oblasti teoretické přípravy pracovníků se v posledních letech výrazným způsobem projevuje potřeba oproštění vzdělávacích systémů od memorování velkého objemu teoretických informací s rostoucím důrazem na získávání všeobecného přehledu a především osvojení schopnosti potřebné informace aktivně vyhledat a následně efektivně zpracovat. Klíčovým faktorem je dále schopnost nabyté informace a znalosti prakticky využít v reálné pracovní činnosti. Potřeba užšího propojení teoretické a praktické oblasti výuky je dána také požadavkem zaměstnavatelů na znalost nejnovějších technologií, a to zejména informačních včetně aktuálních odborných znalostí, které mohou být získány v rámci upřednostněné praktické stránky výuky.

Další důležitou oblastí přípravy pracovníků v rámci vzdělávacích systémů je oblast komunikačních a prezentačních schopností a dovedností a jazykové schopnosti. Tyto znalosti a vědomosti a schopnost jejich efektivního uplatnění na trhu práce jsou ze strany zaměstnavatelů požadovány v čím dál větší míře.

Všechny výše uvedené potřeby a požadavky na pracovníky jsou determinovány kvalitou vzdělávacího systému a jeho jednotlivých představitelů. Pro jejich dosažení by měli být vyučující skuteční odborníci v daném oboru, kteří budou schopní předávat informace, znalosti a vědomosti prakticky využitelné na trhu práce.

Dlouhodobé trendy vývoje potřeb trhu práce přispívají k rostoucímu významu technických profesí a technických oborů a to zejména ve strojírenské oblasti. Na druhé straně je zapotřebí pečlivě zvažovat uplatnitelnost a potřebu pracovníků na trhu práce v oblasti humanitních oborů, práv a ekonomie. Pro vyšší uplatnění a obsazenost technických profesí v systému vzdělávání je zapotřebí zvýšit medializaci a význam těchto profesí (např. zámečnick, obráběč, brusič kovů, nástrojař apod.) které ač značně perspektivní a s predikcí snadného uplatnění na trhu práce jsou pro pracovníky, uchazeče i samotné studenty neatraktivní. Uplatnitelnost uchazečů o pracovní zařazení v uvedených oborech je determinována také vyšší věkovou hranicí stávající generace zaměstnanců a jejich obtížnou nahraditelností při odchodu do důchodu a to jak pro pracovníky s výučním listem, tak pro pracovníky s maturitou.

S využitím zpracované metodiky predikce budoucích kvalifikačních potřeb trhu práce, by měl celý vzdělávací a školicí systém pružně, operativně a flexibilně reagovat na průběžně se měnící profesní potřeby na trhu a upravovat učební osnovy podle potřeb budoucích zaměstnavatelů. K užšímu propojení teoretické úrovně vzdělávání a následného praktického uplatňování získaných znalostí a dovedností by měli pomoci také dlouhodobé odborné praxe ve firmách v rámci České republiky ale i v zahraničí. V neposlední řadě určuje uplatnitelnost a kvalita získaných znalostí v rámci vzdělávacích systému i úroveň technického a technologického vybavení jednotlivých vzdělávacích subjektů a škol.

2. Zaměstnavatelé

Kvalifikační potřeby a požadavky zaměstnavatelů na trhu práce jsou dané především oborovým zaměřením (oblast národního hospodářství, v rámci které zaměstnavatel realizuje svoji podnikatelskou činnost), charakterem činnosti (obchodní, výrobní, služby, veřejný sektor apod.) a nejčastěji obsazovanými a poptávanými pracovními pozicemi. Tzn. potřeby zaměstnavatelů jsou determinovány vzdělávací strukturou pracovníků v jednotlivých oborech resp. pro efektivní uplatnění na trhu práce je důležité, aby znalosti, schopnosti a dovednosti pracovníků reflektovaly požadavky budoucích zaměstnavatelů.

V oblasti procesu náboru a selekce nových zaměstnanců upřednostňují zaměstnavatelé uchazeče, kteří se sami proaktivně nabízejí a sebeprosazují ať už v podobě osobních návštěv a účastí na výběrových řízeních nebo v podobě poptávkových řízení na pracovních portálech a u pracovních agentur. V tomto ohledu je tedy velice důležitý aktivní přístup pracovníků k celému procesu vedoucímu k uplatnění na trhu práce. Nalezení nového pracovníka na volné pracovní místo může také účinně zajišťeno účastníkem odborné praxe nebo profesní stáže, u kterého již zaměstnavatel má konkrétní informace a podrobný přehled o jeho znalostech, schopnostech, dovednostech i osobních vlastnostech (jako je např. celkový přístup k práci, pečlivost, svědomitost apod.), což může vést k větší ochotě nabídnout pracovníkovi trvalejší pracovní uplatnění.

Největší význam při hledání nového pracovníka kladou zaměstnavatelé na praxi v daném pracovním oboru popř. předchozí pracovní činnost, která vypovídá např. o samostatnosti, ochotě pracovat, schopnosti a snaze získat zkušenosti apod. V této oblasti by tedy měli zaměstnavatelé aktivně přistupovat ke každému uchazeči o praxi a v rámci své personální hierarchie a organizační struktury uvažovat i s vytvořením těchto dočasných pozic, díky kterým mohou následně daleko snáze a úspěšněji získat nového zaměstnance, který bude odpovídat jejich potřebám.

Závěr

Ústecký kraj se v rámci pracovního trhu České republiky potýká s celou řadou problémů, mezi které lze zařadit nezaměstnanost mladých lidí/absolventů, dlouhodobá nezaměstnanost, kvalifikace pracovní síly, která neodpovídá aktuálním kvalifikačním potřebám trhu práce apod. Také v důsledku těchto skutečností se Ústecký kraj a celá Česká republika potýká se strukturální nezaměstnaností danou transformačním procesem, bez kterého by trh práce nepředstavoval nástroj vedoucí k modernímu tržnímu hospodářství.

Situace na stávajícím trhu práce je daná vývojem politiky zaměstnanosti od devadesátých let, kdy se převážně využívalo nástrojů pasivní politiky zaměstnanosti v podobě dávek podpor v nezaměstnanosti. Vzhledem k nadměrnému zatěžování veřejných financí i s ohledem na neefektivnost takové politiky se postupem času začalo více využívat aktivní politiky zaměstnanosti. Mezi základní nástroje aktivní politiky zaměstnanosti patří v současné době veřejně prospěšné práce, absolventská místa, společensky účelná pracovní místa, chráněné dílny nebo např. investiční pobídky, které interesují velké zaměstnavatele k vytváření nových stálých pracovních míst.

Jedním z neefektivnějších nástrojů aktivní politiky zaměstnanosti je předvídání budoucích potřeb na trhu práce, které se pokouší řešit samotný faktor nezaměstnanosti ještě před jejím vznikem. Předvídání budoucích potřeb trhu práce je v České republice novým oborem. Zatím je predikce realizována převážně na celostátní úrovni. Je v zájmu regionů realizovat tyto aktivity rovněž na regionální úrovni. Předvídání budoucích potřeb trhu práce umožňuje poskytovat včasné informace o změnách v nabídce a poptávce po kvalifikacích. Slouží tak rozhodujícím aktérům v této oblasti jako podklad pro jejich rozhodování o budoucích krocích a strategiích.

Předvídání budoucích potřeb trhu práce bylo dosud realizováno prostřednictvím projektů. Dosud chybí systémový přístup k této problematice. Je třeba vytvořit platformu spolupracujících subjektů, které budou činnosti vedoucí k předvídání dále rozvíjet a platformu rozhodujících subjektů, které budou výstupy využívat jako podklad pro svá rozhodování.

Vzhledem k poměrně malé mobilitě pracovní síly má metodika předvídání na krajské úrovni velký význam.

Použité zkratky

CZ – NACE	klasifikace ekonomických činností
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
FÁS	Irish National Training and Employment Authority – Irská agentura pro kvalifikaci a zaměstnanost
HDP	hrubý domácí produkt
CZ - ISCO	klasifikace zaměstnání dle ČSÚ
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NH	národní hospodářství
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
p.b.	procentní bod
THFK	tvorba hrubého fixního kapitálu
ÚK	Ústecký kraj
ÚP	Úřad práce
VŠPS	výběrové šetření pracovních sil
ZSV	základní stavební výroba

Seznam grafů

Graf 1 Zastoupení profesních tříd v Ústeckém kraji rok 2011	14
Graf 2 Zaměstnanost ve vybraných odvětvích v Ústeckém kraji (v %)	15
Graf 3 Vývoj počtu uchazečů o zaměstnání a volných pracovních míst.....	21
Graf 4 Počet narozených dětí v ÚK.....	30

Seznam tabulek

Tabulka 1 Počet zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ.....	12
Tabulka 2 Počet hlášených volných míst podle požadavků na vzdělání.....	13
Tabulka 3 Zaměstnaní v NH dle CZ-NACE	16
Tabulka 4 Odvětvová struktura dle zaměstnanosti	17
Tabulka 5 Zaměstnaní v NH podle věkových skupin a vzdělání	18
Tabulka 6 Celková nezaměstnanost v Ústeckém kraji (k 30. 4. 2011)	20
Tabulka 7 Volná pracovní místa evidovaná na úřadech práce v Ústeckém kraji (vždy k 30. 4. 2011).....	20
Tabulka 8 Počet volných pracovních míst pro absolventy a mladistvé.....	20
Tabulka 9 Počet volných pracovních míst.....	21
Tabulka 10 Nezaměstnaní, volná pracovní místa, míra nezaměstnanosti	21
Tabulka 11 Tok nezaměstnanosti	22
Tabulka 12 Vzdělanostní struktura uchazečů o zaměstnání	23
Tabulka 13 Struktura nezaměstnaných dle věku	23
Tabulka 14 Nezaměstnanost dle délky evidence.....	24
Tabulka 15 Nezaměstnanost dle CZ-ISCO.....	25
Tabulka 16 Vývoj počtu absolventů a mladistvých včetně volných pracovních míst.....	26
Tabulka 17 Vývoj počtu evidovaných absolventů a mladistvých podle stupně vzdělání	27
Tabulka 18 Přebytek pracovní síly u SŠ	29
Tabulka 19 Přebytek pracovní síly u VŠ.....	29
Tabulka 20 Počty nově přijatých žáků na střední školy v ÚK.....	32
Tabulka 21 Počet absolventů dle oborů	34
Tabulka 22 Vývoj v jednotlivých odvětvích v České republice do roku 2020	36

Seznam obrázků

Obrázek 1 Regionální HDP v krajích 2006 - 2010	5
Obrázek 2 Tržby z prodeje výrobků a služeb průmyslové povahy	7
Obrázek 3 Stavební práce v okresech Ústeckého kraje.....	8
Obrázek 4 Podíl technologicky vysoce náročného průmyslu na zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu (2011 v %)	19

Použité zdroje

Předvídání kvalifikačních potřeb trhu práce

Autor: kolektiv NVF

Předvídání kvalifikačních potřeb

Článek k projektu Skills net

Sladování nabídky vzdělávání s potřebami trhu

Autor: kolektiv NVF

Systém prognózování kvalifikačních potřeb v České republice

Autor: kolektiv NVF

Průzkum trhu mezi zaměstnavateli ve vztahu ke spolupráci se středními školami v Ústeckém kraji

Autor: ELVIJA s.r.o.

Metodologie odvětvových a oborových studií o pracovní síle a kvalifikaci

Autor: Aidan Maloney

ČSÚ zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR – osoby starší 15 let

http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=PRA1010CU&&kapitola_id=3

ČSÚ trh práce 1993 – 2010

<http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/p/3103-12>

ČSÚ statistiky práce

<http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/p/3107-12>

ČSÚ obyvatelstvo

http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/obyvatelstvo_lide

ČSÚ vzdělávání

<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/vzdelavani>

ČSÚ zaměstnanost

http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/zamestnanost_nezamestnanost_prace

ČSÚ sociální vývoj ÚK

[http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/4B0044577B/\\$File/42136412a2.pdf](http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/4B0044577B/$File/42136412a2.pdf)

SPO ČR vývoj zaměstnanosti a nezaměstnanosti v ČR

<http://www.spcr.cz/statistika/vspscr.htm>

Obyvatelstvo – roční časové řady

http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/obyvatelstvo_hu

Časové řady ÚK

http://www.czso.cz/xu/redakce.nsf/i/casove_rady_regionalni

MPSV statistiky nezaměstnanost
<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/mes>

MPSV statistiky trhu
<http://portal.mpsv.cz/sz/stat/trh>

Analýza stavu a vývoje trhu práce v ÚK 2010
http://portal.mpsv.cz/sz/local/ul_info

Statistická ročenka 2010
http://www.mpsv.cz/files/clanky/11538/rocenka_2010.pdf

Přehled o nově přijímaných žácích
http://www.nuv.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/Krajsky_web/Zaci_a_absolventi/06_Ustecky_zaci_abs_2010_11.pdf

Přehled o nově přijímaných žácích – porovnání krajů
http://www.nuov.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/Krajsky_web/CR/a_CR_zaci_abs_11_pro_krajsky_web.pdf

Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků a studentů
http://www.nuov.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/VYVOJ08_pro_www.pdf

Nezaměstnanost absolventů SŠ, VOŠ 2011
http://www.nuov.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/NZabs_duben2011_pro_www.pdf

Sektorové studie
<http://budoucnostprofesi.cz/sektorove-studie/co-jsou-sektorove-studie.html>

Vývoj v odvětvích
<http://budoucnostprofesi.cz/cs/vyvoj-v-odvetvich/zemedelstvi.html>

Předvídání kvalifikačních potřeb
<http://www.nvf.cz/predvidani-kvalifikacnich-potreb>